

- 1.0 Inleiding
- 2.0 De partijen die bij een bouwproject zijn betrokken
 - 2.0.1 Inleidende opmerkingen
 - 2.0.2 Opdrachtgever
 - 2.0.3 Werknemers
 - 2.0.4 Zelfstandigen
- 2.1.0 Bouwplaats
- 2.2.0 Bouwproces
- 3.0 Aanstellen van V&G coördinatoren
- 3.1 Aantal V&G coördinatoren
- 3.2.0 V&G Coördinatoren
 - 3.2.1 Wanneer dienen er V&G coördinatoren aangesteld te worden?
 - 3.2.2 Wie dient V&G coördinatoren aan te stellen?
 - 3.2.3 Wie kan er als V&G coördinator aangesteld worden?
 - 3.2.4 Kwalificaties van de V&G coördinator
 - 3.2.5 Kunnen andere betrokken partijen als V&G coördinator aangesteld worden?
 - 3.2.6 Wanneer dienen V&G coördinatoren aangesteld te worden en op welk moment eindigen hun taken?
- 3.3.0 Wat zijn de taken van de V&G coördinatoren tijdens de ontwerpfase van een project?
 - 3.3.1 Waarborgen dat de algemene preventieprincipes worden toegepast
 - 3.3.2 Opstellen van veiligheids- en gezondheidsplannen
- 3.4.0 Wat zijn de taken van V&G coördinatoren tijdens de uitvoeringsfase van een bouwproject?
 - 3.4.1 Coördinatie van de naleving van de algemene preventieprincipes
 - 3.4.2 Coördinatie van de naleving door werkgevers en zelfstandigen van de in artikel 8 van de bouwplaatsenrichtlijn genoemde principes.
 - 3.4.3 Coördinatie van de uitvoering van het veiligheids- en gezondheidsplan door werkgevers en zelfstandigen
 - 3.4.4 Organisatie van de samenwerking tussen werkgevers, inclusief zelfstandigen
 - 3.4.5 Coördinatie van de controle op de juiste toepassing van de vastgestelde werkprocedures
 - 3.4.6 Maatregelen om te voorkomen dat onbevoegde personen toegang hebben tot bouwplaatsen
 - 3.4.7 Bijwerken van veiligheids- en gezondheidsplannen
 - 3.4.8 Bijwerken van veiligheids- en gezondheidsdossiers
- 4.0 Veiligheids- en gezondheids- dossiers
 - 4.0.1 Toepassing
 - 4.0.2 Inhoud van veiligheids- en gezondheids- dossiers
 - 4.0.3 Bijwerken van dossiers
- 5.0 Het beheer van projecten met het oog op de veiligheid en gezondheid
 - 5.0.1 Coördinatie
 - 5.0.2 Samenwerking
 - 5.0.3 Effectieve werkwijze
 - 5.0.4 Controleren van resultaten
 - 5.0.5 Onderaannemers
 - 5.0.6 Overige partijen
 - 5.0.7 Bijeenkomsten op de bouwplaats
 - 5.0.8 Controle op de toegang tot de bouwplaats
 - 5.0.9 Noodsituaties (BHV)
 - 5.0.10 Informeren, raadplegen en participeren — werknemers en/of hun vertegenwoordigers

1.0 Inleiding

In de Bouwplaatsenrichtlijn 92/57/EEG zijn de minimumvoorschriften neergelegd voor de veiligheid en gezondheid op alle tijdelijke en mobiele bouwplaatsen, ongeacht hun omvang en complexiteit. De richtlijn is niet van toepassing op boor- en winningswerkzaamheden in de winningsindustrieën. Preventie is het basisbeginsel van alle Europese veiligheids- en gezondheidswetgeving. Afgezien van de betere bescherming van werknemers, hebben bedrijven die op de Europese markt actief zijn hierdoor tevens de mogelijkheid om op een gelijkwaardige basis te opereren. Op grond van Richtlijn 92/57/EEG mogen de lidstaten de voorschriften ook in eigen wet en regelgeving flexibel omzetten en op beperkte schaal afwijkingen toestaan. Daarnaast mogen de lidstaten strengere normen hanteren dan op grond van de richtlijn vereist is. Dat betekent dat altijd ook de nationale wetgeving geraadpleegd dient te worden in dezen voor Nederland het Arbeidsomstandighedenbesluit en de Arbeidsomstandighedenwet.

Richtlijn 92/57/EEG heeft voor aanzienlijke veranderingen gezorgd op het gebied van de arbeidsgerelateerde risico's in de bouwsector:

- door een betere coördinatie van de veiligheids- en gezondheidsaspecten te eisen tijdens zowel de voorbereiding als de uitvoering van projecten;
- door de taken en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen duidelijk af te bakenen;
- door het opstellen van een beperkt aantal documenten voor te schrijven die kunnen bijdragen aan het waarborgen van goede arbeidsomstandigheden;
- en door de beginselen uit de Kaderrichtlijn voor samenwerking en coördinatie tussen ondernemingen die een bouwlocatie delen, met het oog op het voorkomen van arbeidsongevallen te laten gelden voor alle betrokken partijen bij een bouwproject.

In Richtlijn 92/57/EEG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen (de bouwplaatsenrichtlijn) zijn de minimumvoorschriften neergelegd voor de veiligheid en gezondheid op alle tijdelijke en mobiele bouwplaatsen. Deze niet-bindende handleiding is bedoeld om alle partijen die bij de bouwsector betrokken zijn (inclusief opdrachtgevers, bouwdirecties, ontwerpers, coördinatoren, ondernemingen/aannemers en andere werkgevers, werknemers, toeleveranciers e.d.) te ondersteunen bij het verkrijgen van een beter inzicht in de juiste toepassing van de bepalingen van de richtlijn. De handleiding bevat de tekst van de richtlijn met de minimumvoorschriften en geeft daarop een nadere toelichting. Daarnaast is in de handleiding een aantal voorstellen voor en voorbeelden van goede praktijken opgenomen. De lezers dienen echter te allen tijde ook rekening te houden met de relevante nationale wetgeving aangezien deze striktere bepalingen kan bevatten dan de richtlijn.

De doelstellingen van de niet-bindende handleiding voor een beter begrip en de toepassing van Richtlijn 92/57/EEG Bouwplaatsen zijn het ondersteunen van de diverse belanghebbenden:

- bij het verkrijgen van een beter inzicht in en het toepassen van de algemene preventiebeginselen.
- bij het verkrijgen van inzicht in de veiligheids- en gezondheidsvoorschriften van de richtlijn, inclusief wanneer en waarop die richtlijn van toepassing is, de verplichtingen en taken van de belanghebbenden en de vereiste documentatie;
- door het in kaart brengen van een aantal kenmerkende risico's tijdens bouwwerkzaamheden;
- bij het beheren van de risico's tijdens de looptijd van bouwprojecten, vanaf de voorbereiding van het project en de bouw zelf tot aan de fase na de oplevering; en
- door de verplichtingen van de belanghebbenden in de verschillende stadia samen te vatten.

In deze notitie is de focus op het functioneren van de coördinatoren in het bouwproces zoals dit beschreven is in de betreffende handleiding.

2.0 De partijen die bij een bouwproject zijn betrokken

2.0.1 Inleidende opmerkingen

Bij een bouwproject zijn veel partijen betrokken die als team moeten samenwerken. Die samenwerking en onderlinge coördinatie is noodzakelijk om niet alleen een succesvol verloop van het project te waarborgen, maar ook de veiligheid en gezondheid van alle werknemers in alle fasen van het oorspronkelijke bouwproject te garanderen. Die samenwerking is ook noodzakelijk om die veiligheid en gezondheid gedurende de bouwactiviteiten in latere fasen van de gehele „levenscyclus” van een bouwwerk te waarborgen.

Tot de partijen die een belangrijke rol spelen in bouwprojecten behoren:

- opdrachtgevers¹ voor wie projecten worden uitgevoerd;
- bouwdirecties die namens opdrachtgevers handelen tijdens de ontwerp- en/of uitvoeringsfase van het bouwwerk;
- V&G coördinatoren tijdens de ontwerpfase van het projectontwerp; zij spelen een belangrijke rol wat de veiligheids- en gezondheidsaspecten betreft in de voorbereidende fasen van een project;
- V&G coördinatoren tijdens de verwezenlijking van het project; zij spelen een belangrijke rol wat de veiligheids- en gezondheidsaspecten betreft gedurende de uitvoering van een project;
- ontwerpers van permanente of tijdelijke bouwwerken;
- ondernemingen/aannemers en onderaannemers die de bouwwerkzaamheden uitvoeren;
- andere werkgevers;
- zelfstandigen;
- werknemers en vertegenwoordigers van werknemers (inclusief locatiebeheerders en voormannen); en
- leveranciers van bouwmaterialen en stoffen, bouwinstallaties, machines en uitrusting en handgereedschappen.

2.0.2 Opdrachtgever

De wettelijke opdrachtgever is diegene ‘voor wiens rekening en/of op wiens initiatief een bouwwerk tot stand wordt gebracht’. Dat kan een ontwikkelende bouwer zijn, een projectontwikkelaar of de gebouweigenaar. Het bouwproces is echter een samenspel van gedeelde verantwoordelijkheden en afspraken. “Veilig bouwen en onderhouden begint in de ontwerpfase en dient project specifiek te worden ingevuld; veiligheid begint aan de voorkant.” Preventie is alles bij veiligheidsissues, dat spreekt voor zich.

VOORBEELDEN OPDRACHTGEVER

Een belegger of woningbouwvereniging die werk (inclusief het ontwerp) uitbesteedt, is verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid in dat ontwerp. De belegger of woningbouwvereniging is dan de initiatiefnemer en volgens de wet de opdrachtgever.

Een particulier die een aanbouw laat ontwerpen door een architect is niet verantwoordelijk voor veiligheid en gezondheid in het ontwerp; dat is de ontwerper, oftewel de architect.

Als de particulier de dakkapel direct laat ontwerpen door de aannemer, krijgt de aannemer de verantwoordelijkheden die bij de opdrachtgever horen. Bij particuliere opdrachtgevers gaat de verantwoordelijkheid voor veiligheid en gezondheid dus over naar de ontwerper van het project.

De uitvoerder/aannemer besteedt vaak werk uit. Deze uitbesteding maakt hem voor de wet geen opdrachtgever.

“Niemand wil acteren na een ongeval of een bouwwerk na oplevering voorzien van veiligheidsmaatregelen die in de ontwerpfase al bedacht konden zijn. Het is noodzaak om aan de voorkant samen te werken aan bouwveiligheid. Dat is verantwoord opdrachtgeverschap, gedefinieerd als de opdrachtgever die de wettelijke verplichtingen voldoende invult en integrale verantwoordelijkheid neemt in **de vergewisplicht** van de veilige totstandkoming van het bouwwerk.”

2.0.3 Werknemers

In veel lidstaten zijn de werknemers in de bouwsector van verschillende nationaliteiten, wat aanleiding geeft tot communicatie- en begripsproblemen. Taalbarrières maken het voor de werknemers moeilijker om de veiligheids- en gezondheidsinstructies voor het gebruik van machines en chemische stoffen te volgen. Migrerende werknemers blijken minder goed opgeleid en geïnformeerd dan andere werknemers, wat de preventie van arbeidsrisico's betreft. Vaak kunnen het ontbreken van een preventiecultuur en een verschillende perceptie van fundamentele waarden werknemers ertoe brengen om onaanvaardbare risico's te nemen. Onderwijs en opleiding op het gebied van de gezondheids- en veiligheidspreventie zijn van fundamenteel belang voor de verbetering van deze situatie.

De vertegenwoordigers van de bouwarbeiders spelen een sleutelrol bij de dagelijkse naleving van goede preventiepraktijken, met name op kleine bouwplaatsen waar de bouwdirectie en de coördinator niet altijd aanwezig zijn. Volgens de vertegenwoordigers van de werknemers is er dankzij de richtlijn echte vooruitgang geboekt in verband met hygiënemaatregelen (kleedruimten, kantines, sanitaire voorzieningen) en de toegang tot bouwplaatsen.

De werknemers zeggen dat zij de rol of de verplichtingen van de coördinator in de ontwerpfase niet begrijpen, maar zij zijn meer vertrouwd met de taak van de coördinator in de uitvoeringsfase.

De opdrachtgevers zeggen dat de werknemers geen proactieve attitude ten aanzien van preventie aannemen, maar tevreden zijn met de uitvoering van hun taken zonder zich te bekommeren om de gevolgen voor hun gezondheid en veiligheid.

2.0.4 Zelfstandigen

Het aantal zelfstandigen op bouwplaatsen neemt in alle lidstaten gestaag toe als gevolg van een groeiende tendens naar meer onderaanneming. Deze situatie wordt behandeld in artikel 10 van Richtlijn 92/57/EEG dat voorschrijft dat zelfstandigen op bouwplaatsen aan bepaalde verplichtingen moeten voldoen en de aanwijzingen van de coördinatoren moeten volgen.

Zelfstandigen die renovatiewerkzaamheden voor particuliere opdrachtgevers uitvoeren, vormen een groot probleem, aangezien zij dienstverleners en geen onderaannemers zijn; zij werken gewoonlijk zonder enig technisch toezicht en zijn vaak zelfs niet op de hoogte van de wetgeving.

2.1.0 BOUWPLAATS

Ook al vindt op de bouwplaats coördinatie plaats, deze is zeer vaak nog minimaal. Een gebrek aan coördinatie bij het ontwerp tast de kwaliteit van het werk van de coördinator in de uitvoeringsfase aan. Aangewezen bouwplaatscoördinatoren worden vaak geconfronteerd met gezondheids- en veiligheidsproblemen die moeilijk op te lossen zijn omdat er bij de voorbereiding van het project geen rekening mee is gehouden. Daarnaast spelen nog gezagsproblemen: soms begrijpen andere spelers niet wat de taak van de coördinator is en zelfstandigen en onderaannemers op de bouwplaats zijn weinig geneigd om het gezag van de coördinator te erkennen.

Coördinatie bouwproces volgens de Richtlijn 92/57/EEG Bouwplaatsen

Daarentegen zijn de relaties tussen de coördinator en de werknemers zeer goed wanneer de coördinator onafhankelijk is (d.w.z. dat hij noch met de bouwdirectie, noch met de architect of ingenieurs enz. is verbonden), wat het voor de werknemers gemakkelijker maakt om hem of haar te informeren over preventieproblemen die zij niet geneigd zijn om te rapporteren aan de persoon die voor de uitvoering van het werk op de bouwplaats verantwoordelijk is. Het is gemakkelijker dit vertrouwen op te bouwen als de coördinator de bouwplaats regelmatig bezoekt.

Op grote bouwplaatsen is de situatie in haar geheel aanvaardbaar en is er een doeltreffende en doelmatige coördinatie. Op kleine en middelgrote bouwplaatsen is de situatie echter zeer verschillend en wordt de richtlijn zelden uitgevoerd. Op kleine particuliere bouwplaatsen wordt de coördinatie bijna altijd genegeerd en beperkt tot "naleving van de administratieve voorschriften"; de coördinator wordt vaak laat aangewezen en kleine bedrijven beschouwen coördinatie over het algemeen als "optioneel".

2.2.0 BOUWPROCES

Voor het uitvoerend bouwbedrijf is het van groot belang dat deze, conform de Arbowet en het Arbobesluit, heldere afspraken over taken en bevoegdheden maakt met de opdrachtgever. Deze afspraken moeten aannemers en onderaannemers ook met elkaar maken.

In zowel de ontwerp- en uitvoeringsfase als in de gebruiksfase werken veel verschillende professionals aan een bouwwerk: ontwerpers, bouwbegeleiders, producenten, gespecialiseerde aannemers, nevenaannemers, gebruikers en onderhoudsbedrijven. Daarom is het extra belangrijk om ieders taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden helder vast te leggen.

Ontwerptoetsing

Bij een bouwwerk wordt in het belang van een goedlopend en veilig bouwproces de ontwerptoetsing uitgevoerd door een V&G coördinator. Het doel van de ontwerptoetsing is om de kwaliteit van het ontwerp te waarborgen en om eventuele problemen in een vroeg stadium te identificeren.

De V&G coördinatie mag gedelegeerd worden aan de architect of de opdrachtgever schakelt hiervoor een externe partij in. Maar let op, de opdrachtgever blijft verantwoordelijk. Belangrijk is dat de betrokken partij over voldoende bouwexpertise beschikt. Je ziet bijvoorbeeld bij woningcorporaties en gemeenten dat die expertise wordt uitbesteed.

De ontwerptoetsing kan op tijd inzicht geven in een gevaarlijke situatie tijdens het bouwen of tijdens gebruik en onderhoud. Een voorbeeld is de veilige maakbaarheid van het constructieve skelet of de mogelijkheid om veilig onderhoud aan dak of gevel uit te voeren. Een ander voorbeeld: de gebouweigenaar is verantwoordelijk voor de noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen. Als deze ontbreken en de aannemer niet aan de bel trekt bij een onveilige situatie en er gebeurt iets, dan is deze als werkgever in beginsel verantwoordelijk. Vervolgens stelt de handhaver de vraag: heeft de opdrachtgever wel voorzieningen getroffen voor veilig onderhoud? Het zou wenselijk zijn dat aannemers vaker de opdracht weigeren en de te treffen voorzieningen aan de orde te stellen. Nog wenselijker uiteraard is dat opdrachtgevers onveilige situaties voorkomen.

Wat de aannemer mag verwachten van de opdrachtgever

De opdrachtgever is tijdens zowel de initiatiefase, de ontwerpfase als de uitvoeringsfase verantwoordelijk voor het veilig realiseren, gebruiken, onderhouden en slopen van het gebouw, zolang er een directe relatie is met de ontwerpkeuzes

Tijdens de initiatief- en ontwerpfase:

- De opdrachtgever stelt een coördinator ontwerpfase (CO) aan.
- De opdrachtgever toetst de te betrekken partijen (zoals de architect, de adviseurs voor constructies en gebouwinstallaties) op competenties en ervaring op het vlak van ontwerpen voor veilig en gezond bouwen, onderhouden en slopen.
- De opdrachtgever, of de CO namens hem, verzekert zich ervan dat de architect hetzelfde veiligheidsniveau nastreeft als hijzelf. Zo vraagt hij om een risicoanalyse ten aanzien van veilig bouwen, onderhouden en slopen, en zal hij indien nodig wijzigingen laten aanbrengen in het ontwerp.
- De opdrachtgever toetst concrete maatregelen ten behoeve van veilig onderhoud aan gebouwen. Bij risicovolle gebouwen is aan te raden om te kiezen voor extra waarborgen. De opdrachtgever kan bijvoorbeeld een onafhankelijk oordeel (second opinion) vragen over het ontwerp ten aanzien van veilig onderhoud.
- De opdrachtgever vraagt aan het einde van deze fase een omgevingsvergunning aan en meldt het werk aan bij de NLA wanneer er sprake is van een meldingsplichtig bouwwerk. De opdrachtgever is dus ook aanvrager van de vergunning, al kan hij daartoe een ander (bijv. de architect) machtigen. Nadat de vergunning is toegekend blijft hij als vergunninghouder eindverantwoordelijk voor het voldoen aan de eisen uit de vergunning en de regelgeving.
- De opdrachtgever benoemt een coördinerende uitvoerende partij en verplicht andere partijen hieraan mee te werken.
- De opdrachtgever levert conform het Arbobesluit een ontwerpbeschrijving op met tekeningen en een 'V&G-planontwerp' met een dossier.

Tijdens de realisatiefase:

- De opdrachtgever moet duidelijk maken wie hij waarvoor aansprakelijk stelt en wat mogelijke onduidelijkheden zijn. Het is noodzakelijk dat hij de aandacht voor veilig bouwen, onderhouden en slopen opneemt in de contracten. Ook moet hij regelen dat veranderingen aan het ontwerp en consequenties daarvan door hemzelf of de coördinator in het dossier en het V&G-plan worden bijgehouden.
- **Heeft de opdrachtgever de verplichtingen voor de uitvoerende partij (zoals bedoeld in artikel 2.29 en 2.33) vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst?**
In deze schriftelijke overeenkomst -die overigens vormvrij is- worden dus de verplichtingen voor de uitvoerende partij vastgelegd. Daaronder vallen:
 - het aanstellen van een coördinator uitvoeringsfase en;
 - zowel de uitoefening van taken van de coördinator uitvoeringsfase als het nemen van zodanige maatregelen door de uitvoerende partij zodat de coördinator uitvoeringsfase zijn taken naar behoren kan vervullen;
 - De taken uit **artikel** 2.31 a tot en met f (verwijzing vanuit artikel 2.33) dienen daarin te zijn benoemd en belegd.
- De opdrachtgever zorgt voor deskundigheid om te controleren of het bouwwerk dat aan het einde van de realisatiefase wordt opgeleverd, voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt. Hij kan zich in deze fase laten adviseren. Hij kan voor veilig onderhoud bijvoorbeeld laten kijken naar bouwkundige eisen aan de gevel en de installatietechniek.
- wanneer tijdens de uitvoering van het bouwwerk blijkt dat in de ontwerpfase gevaren hadden kunnen worden voorzien, mag op basis van 2.31 onder e van de coördinator uitvoering worden verwacht dat hij in overleg gaat met de opdrachtgever (CO) om het ontwerp of het V&G plan aan te passen of uit te breiden. Tekortkomingen daarin zijn via 2.33 onder b bij de uitvoerende partij te handhaven.

- **Neemt de uitvoerende partij (voldoende) maatregelen opdat de taken van de coördinator voor de uitvoeringsfase naar behoren uitgeoefend worden?**

Ook de uitvoerende partij dient ervoor te zorgen dat de taken van de coördinator uitvoeringsfase (CU) naar behoren uitgevoerd worden en uitgevoerd kunnen worden.

Daarbij kan aan de uitvoerende partij gevraagd worden of en hoe de taakuitvoering van de coördinator is onderzocht en welke maatregelen zijn genomen en hoe dit geborgd is.

De uitvoerende partij is verantwoordelijk voor en dus aanspreekbaar op de kwaliteit van de uitvoering van de taken van de CU. Dit betreft dus de kwaliteit van de uitvoering van de taken van de CU. Als de uitvoerende partij constateert dat de CU zijn taken niet naar behoren uitoefent, dan moet hij optreden en hem aanwijzingen geven. Deze taken staan omschreven in artikel 2.31 a t/m f.

Er zijn door de uitvoerende partij afspraken gemaakt over het toezicht op de uitvoering van de taken van de coördinator.

Hieronder nog eens kort opgenoemd hoe gecheckt kan worden dat de coördinator uitvoeringsfase (CU) zijn taken naar behoren uitoefent :

- ✓ **Welke afspraken** zijn er door de Opdrachtgever gemaakt **over het toezicht op de uitvoering van de taken van de CU?**
- ✓ **Hoe houdt de uitvoerende partij (Uitvoerende Partij) toezicht** op de uitvoering van de taken genoemd onder 2.31 a t/m f?
- ✓ **Welke maatregelen** neemt hij?
- ✓ Waarom zijn bepaalde maatregelen niet genomen door de Uitvoerende Partij?
- ✓ **Heeft dit ernstig gevaar** voor personen **opgeleverd?**
- ✓ Welke maatregelen had hij dan nog meer moeten nemen?

De coördinator uitvoeringsfase voert namens de uitvoerende partij de hierna volgende taken uit:

- Het doeltreffend toepassen van maatregelen door werkgevers en zelfstandigen bewerkstelligt,
- De werkzaamheden waarbij samenloop kan ontstaan (tussen gelijktijdig of achtereenvolgend aanwezige werkgevers/zelfstandigen) goed op elkaar afstemt,
- De voorlichting van werknemers bewerkstelligt,
- Maatregelen neemt om onbevoegde personen van de bouwplaats te weren,
- Het V&G plan en het dossier actueel houdt naarmate de bouw vordert,
- Doeltreffende maatregelen neemt, dus werkgevers en zelfstandigen corrigeert als zij zich onvoldoende houden aan de maatregelen onder a) en b).

Goede praktijken

Coördinatoren die zodanig tijdig worden aangesteld dat erbij besluiten die in de vroegste fasen van een project worden genomen al rekening kan worden gehouden met de gevolgen voor de veiligheid en gezondheid.

Het aanstellen van coördinatoren dient schriftelijk te gebeuren en ook schriftelijk door die coördinatoren bevestigd te worden, zodat er geen onduidelijkheid kan bestaan. Alle veranderingen in de aanstelling dienen eveneens schriftelijk vastgelegd en bevestigd te worden.

Indien een organisator of bedrijf tot coördinator wordt benoemd, is het een goede praktijk om als opdrachtgever te zorgen dat middels het contract of de overeenkomst met die organisatie gewaarborgd wordt dat er een specifieke natuurlijke persoon wordt genoemd die, met het oog op de continuïteit, de leidende rol bij de coördinatie zal spelen.

Het schriftelijk vastleggen van de afspraken die door de opdrachtgever zijn gemaakt.

Het waarborgen van de samenwerking tussen coördinatoren voor veiligheids- en gezondheidskwesties bij het beheersen van de veiligheids- en gezondheidsrisico's op de bouwplaats.

Het waarborgen dat de aangestelde coördinatoren over de benodigde middelen en bevoegdheden beschikken om hun taken uit te kunnen voeren.

3.0 Aanstellen van V&G coördinatoren

Het aanstellen van coördinatoren

Dit is verplicht op basis van artikel 2.29 van het Arbobesluit in de volgende situaties:

De opdrachtgever en uitvoerende partij stellen een of meer coördinatoren aan voor de ontwerpfase en voor de uitvoeringsfase als er sprake is van twee of meer werkgevers, een of meer werkgevers en een of meer zelfstandigen of twee of meer zelfstandigen.

Op een bouwplaats zal dus al vrij snel sprake zijn van een verplichting om de veiligheid en gezondheid te coördineren.

- De opdrachtgever is verantwoordelijk voor en dus aanspreekbaar op de kwaliteit van de CO. Dit betreft o.a. de competenties van de coördinator ontwerpfase.
- De opdrachtgever moet een coördinator aannemen die voldoende kennis heeft van en ervaring met het bouwproces.
- Hij moet de coördinator instructies over zijn taakvervulling geven. Deze taken staan omschreven in artikel 2.30 a t/m c

Op de hiernavolgende wijze zorgt de opdrachtgever ervoor dat de coördinator zijn taken naar behoren kan vervullen.

1. is er duidelijkheid over welke competenties de CO behoort te beschikken wil hij zijn taak naar behoren kunnen vervullen?
2. Heeft de opdrachtgever een coördinator aangesteld die de vereiste competenties heeft om zijn taak naar te behoren te kunnen vervullen?
3. welke (kwaliteits)eisen heeft hij dan gesteld aan deze coördinator?
4. Heeft de opdrachtgever de CO instructies gegeven over zijn taakvervulling?
5. Zijn er voldoende randvoorwaarden door de OG gecreëerd zodat de CO zijn taken naar behoren kan vervullen zoals bv”:

Coördinatie bouwproces volgens de Richtlijn 92/57/EEG Bouwplaatsen

- ✓ voldoende tijd & middelen (denk aan de toedeling van meerdere projecten tegelijkertijd of het niet bepalen van benodigde tijd, of geen budget toewijzen)
- ✓ voldoende kennis (denk ook aan bouwkundige en arbokennis),
- ✓ duidelijkheid in taken – verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

De opdrachtgever (vergunninghouder), de eigenaar/ gebruiker en de aannemer kunnen taken delegeren, maar niet hun wettelijke verantwoordelijkheden. Wel kunnen zij de gedelegeerde partijen civielrechtelijk aansprakelijk stellen, wanneer deze hun taken niet goed uitvoeren.

De NLA controleert het correct invullen van de wettelijke verantwoordelijkheden en verplichtingen. Dit gebeurt achteraf, vaak wanneer er iets is misgegaan. Daarom is het van groot belang dat u ervoor zorgt dat alle partijen de genomen inspanningen en gemaakte afspraken zo specifiek mogelijk vastleggen. Belangrijke documenten hiervoor zijn het V&G-plan, het dossier, de verslagen van de coördinatie-overleggen, de contracten en verdere aantekeningen en afspraken.

De opdrachtgever en ontwerper moeten alle gevaren in het ontwerp zo veel mogelijk wegnemen of beheersbaar maken. Dit kunnen zij doen door andere ontwerpkeuzes te maken of voorzieningen te treffen. Het is belangrijk dat u zich als uitvoerend bedrijf realiseert dat gevaren tijdens bouw of onderhoud niet altijd door de opdrachtgever en ontwerper konden worden voorzien. Daarom is het belangrijk dat u kritisch naar het ontwerp kijkt en uw deskundigheid gebruikt om te beoordelen of bij het ontwerp veilig en gezond bouwen, onderhouden en slopen mogelijk is. Bij de eerste beoordeling is het nog mogelijk om de opdrachtgever te wijzen op mogelijke gevaren, zonder dat dit grote consequenties voor het bouwproces heeft.

Met het oog op de coördinatie van de te verrichten ontwerp- en bouwwerkzaamheden dienen opdrachtgevers personen of organisaties aan te stellen om toezicht te houden op de coördinatie van veiligheids- en gezondheidskwesties tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfasen van het project. Elke rechtspersoon of natuurlijke persoon (inclusief personen die een van de functies vervult zoals die in de bouwplaatsenrichtlijn worden genoemd) kan de rol van coördinator spelen, mits hij over de benodigde deskundigheid en middelen beschikt.

Bij het aanstellen van coördinatoren is het essentieel dat opdrachtgevers al het redelijkerwijs mogelijke doen om zich ervan te vergewissen dat de betreffende coördinatoren deskundig genoeg zijn om hun taken op veiligheids- en gezondheidsgebied naar behoren uit te voeren en dat zij voornemens zijn om een adequate hoeveelheid middelen aan die taken toe te wijzen.

De aard, de omvang en het toepassingsgebied van het voorafgaande onderzoek naar de deskundigheid en middelen zijn afhankelijk van de schaal, de complexiteit en de gevaren en risico's die naar verwachting aan het project verbonden zijn.

Goede praktijken

Het vaststellen van de deskundigheid van coördinatoren voor veiligheids- en gezondheidskwesties bij een project aan de hand van:

- ✓ de vereiste kennis om als coördinator te kunnen fungeren;
- ✓ de aantoonbare vaardigheden en ervaring bij soort- gelijke projecten;
- ✓ een adequate kennis van ontwerp- en bouwwerkzaamheden en van arbeidsgerelateerde veiligheids- en gezondheidskwesties die specifiek verbonden zijn aan het betreffende project gezien de aard en complexiteit ervan; en
- ✓ de vraag of de betreffende kandidaten de opdracht- gever ervan kunnen overtuigen dat zij over toereikende middelen beschikken om de veiligheids- en gezondheidsrisico's van het betreffende bouwproject succesvol aan te pakken.

Bij het beoordelen van de deskundigheid van een rechtspersoon is het noodzakelijk om zowel de deskundigheid van de organisatie als van de personen die de taak in het kader van het bouwproject in de praktijk zullen gaan uitvoeren, in aanmerking te nemen.

Bij het beoordelen van andere betrokken partijen dienen dezelfde brede uitgangspunten qua deskundigheid en middelen gehanteerd te worden.

Oefent de coördinator ontwerpfase namens de opdrachtgever de taken naar behoren uit?

Heeft de coördinator ontwerpfase :

- A. de uitvoering van **art. 2.26** Arbobesluit ("de twee stappen van") bewerkstelligt,
Stap 1 Is de opdrachtgever in de ontwerpfase nagegaan welke risico's als gevolg van ontwerp of opdracht (kunnen) ontstaan tijdens de uitvoeringsfase?

1. Is in de ontwerpfase een coördinator aangesteld?
2. Zo ja, wanneer (in welke fase van het ontwerpproces?)
3. Zijn de bijzondere gevaren goed ingeschat en beoordeeld?
4. Welke taken en verantwoordelijkheden heeft deze coördinator toebedeeld gekregen?
5. Op welke wijze is de coördinator nagegaan welke risico's als gevolg van het ontwerp of opdracht kunnen ontstaan tijdens de uitvoeringsfase?

Stap 2 Heeft de opdrachtgever zich er in de ontwerpfase van vergewist⁵ dat tijdens de bouw(uitvoerings)fase de nodige maatregelen getroffen kunnen worden in de specifieke situatie?

1. Heeft de opdrachtgever een CO aangesteld?
2. **Heeft de opdrachtgever een schriftelijke overeenkomst** met de uitvoerende partij opgesteld? Zo ja wat is daar dan precies in vastgelegd?
3. Heeft de opdrachtgever een V&G-plan opgesteld waarin de gevaren en risico's die verbonden zijn aan het bouwwerk zijn geïnventariseerd?
4. Zijn er in dit V&G-plan vanuit de ontwerpfase onderbouwde BTO-keuzen gemaakt waarmee risico's in de uitvoeringsfase voorkomen kunnen worden?
5. Heeft de opdrachtgever gezocht naar aanpassing van het ontwerp of heeft hij redelijke argumenten waarom dat niet kan? Als de opdrachtgever beperkende factoren voor het treffen van maatregelen heeft vastgesteld, dan is deze vraag aan de orde.
6. Zijn de resterende risico's zoveel mogelijk beperkt?
7. Heeft de opdrachtgever de randvoorwaarden gecreëerd voor de uitvoerende partij om adequate V&G maatregelen te treffen?
8. Is de planning zodanig dat risico's ten gevolge van tijdsdruk, overlappende werkzaamheden zijn voorkomen?
9. Is de veiligheidscoördinatie helder en eenduidig geregeld?

10. Is er voldoende budget om benodigde veiligheidsmaatregelen te kunnen nemen?
 11. Hanteert de opdrachtgever het criterium past performance bij aanbestedingen? Is de inzet om veilig en gezond te werken een selectie criterium hierbij?
 12. Ziet de opdrachtgever er op toe dat de CO zijn werk naar behoren kan vervullen en ook daadwerkelijk uitoefent? Hoe doet hij dat?
 13. Gaat de opdrachtgever na of de afspraken uit de schriftelijke overeenkomst met de uitvoerende partij daadwerkelijk worden nagekomen?
- B. een V&G plan (2.28 Arbobesluit) opstelt of dat laat doen,
- C. het veiligheids- en gezondheidsdossier voor de latere gebruiks- of sloofase opstelt (voor inhoud, zie tekst artikel 2.30 Arbobesluit).

De ontwerpfase

Tijdens de ontwerpfase gaat de ontwerper aan de slag met de eisen en randvoorwaarden. De opdrachtgever bewaakt dat het ontwerp voldoet aan de door hem en de wet gestelde eisen met betrekking tot veiligheid en gezondheid. Hij moet in de ontwerpfase goed nagaan of de ontwerper alle aspecten van de realisatie, onderhoud en sloop van het bouwwerk heeft meegenomen en of deze veilig kunnen gebeuren. De ontwerpfase wordt pas afgesloten zodra de materiele uitvoering start. Dit betekent dat formeel ook de uitwerking van het ontwerp door het uitvoerend bedrijf nog onder de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever valt.

Het uitvoerend bedrijf of de aannemer moet tijdens de prijsvorming toetsen of het ontwerp inderdaad veilig en gezond kan worden gebouwd, gebruikt, onderhouden en gesloopt. Als dat naar zijn mening niet of onvoldoende het geval is, moet hij hierover vragen stellen aan de opdrachtgever. Anders kan het zo zijn dat in een later stadium problemen of gevaren niet verhaalbaar zijn.

*De rol van coördinator ontwerpfase is van cruciaal belang in het bouwproces, namelijk de coördinator ontwerpfase **dient de vergewisplicht** voor de opdrachtgever in te vullen. De opdrachtgever dient het proces zodanig in te richten en/of aan te tonen hoe er in de ontwerpfase doelmatig invulling wordt gegeven aan de vergewisplicht. Hieruit volgt ook het aanstellen van de coördinator ontwerpfase alsmede het toezien op het kunnen vervullen en het uitvoeren van de taken van de coördinator ontwerpfase door de opdrachtgever.*

3.2.0 Aantal V&G coördinatoren

Er zijn twee coördinerende functies voor wat betreft de veiligheid en gezondheid bij bouwprojecten, één tijdens de ontwerpfase en één tijdens de uitvoeringsfase. Het is mogelijk om één (rechts- of natuurlijk) persoon aan te stellen voor het vervullen van beide taken. Het is ook zonder meer toegestaan om meer dan één persoon aan te stellen om een coördinatiefunctie uit te voeren. In sommige situaties, bijvoorbeeld bij grote complexe projecten, kunnen meerdere aanstellingen soms voordelen opleveren.

Dit is echter eerder regel dan uitzondering en vergt een zeer zorgvuldige organisatie van alle partijen om te waarborgen dat er geen sprake is van verwarrende overlap of van „gaten” in de coördinatiewerkzaamheden.

Goede praktijken

Bij projecten met een laag risico zouden opdrachtgevers één enkele coördinator kunnen aanstellen voor beide coördinatiefuncties. Het is ook mogelijk dat een van de andere partijen die bij het bouwproject zijn betrokken in een positie verkeert om beide taken te vervullen, bijvoorbeeld wanneer het gaat om een kleine aanbouw van een eenvoudig gebouw van de opdrachtgever en als de aannemer ook ontwerpdiensten verleent

Opdrachtgevers en bouwdirecties dienen daarnaast met de V&G coördinatoren voor de ontwerpfase af te stemmen of er een adequaat en toereikend plan is opgesteld, voordat zij toestemming geven om met de inrichting van de bouwplaats te beginnen.

Als er geen coördinator is aangesteld (omdat er bijvoorbeeld slechts sprake is van één aannemer), dienen opdrachtgevers te waarborgen dat hun bouwdirectie, hun aannemer dan wel een andere persoon een adequaat veiligheids- en gezondheidsplan opstelt. In sommige gevallen kan volstaan worden met een Risicobeoordeling (inclusief maatregelen voor risicobeheer) die door een aannemer in overeenstemming met de kaderrichtlijn wordt opgesteld.

Goede praktijken

Het opnemen van preventiemaatregelen verband houdende met het voorwerp van het bouwcontract in zowel de technische specificaties voor de uitnodiging tot inschrijving als de contractuele bepalingen voor de uitvoering van de opdracht, gecombineerd met een adequaat kwaliteitsbeheer door de aanbestedende diensten.

Het voorwerp van een bouwcontract verwijst naar het specifieke werk dat in de overeenkomst wordt vastgelegd. Het omvat het fysieke project dat de aannemer zal uitvoeren en opleveren aan de opdrachtgever. Hier zijn enkele belangrijke aspecten van het voorwerp van een bouwcontract:

1. Beschrijving van het Werk: Het voorwerp moet duidelijk worden beschreven, inclusief de aard van het werk, de locatie en eventuele specifieke eisen.
2. Prijs en Betaling: Het voorwerp omvat ook de overeengekomen prijs voor het werk en de betalingsvoorwaarden. Dit kan een vast bedrag zijn of afhankelijk van bepaalde mijlpalen.
3. Opleveringstermijn: Het voorwerp bepaalt de termijn waarbinnen het werk moet worden voltooid en opgeleverd.
4. Kwaliteit en Specificaties: Het voorwerp kan ook specificaties bevatten met betrekking tot de kwaliteit van het werk, gebruikte materialen en technische normen.
5. Risico's en Verantwoordelijkheden: Het voorwerp bepaalt wie verantwoordelijk is voor eventuele risico's, zoals schade of vertragingen.

Bouwcontracten kunnen variëren afhankelijk van het type project en de contractvorm. Het is essentieel om het voorwerp duidelijk te definiëren om geschillen te voorkomen en een succesvolle uitvoering van het project te waarborgen.

1. Voorwerp van een Bouwcontract:

- Het **voorwerp van een bouwcontract** verwijst naar het specifieke werk dat in de overeenkomst wordt vastgelegd. Het omvat het fysieke project dat de aannemer zal uitvoeren en opleveren aan de opdrachtgever.
- [Het voorwerp van een bouwcontract bevat details zoals de beschrijving van het werk, de locatie, de prijs, de opleveringstermijn, de kwaliteitseisen en de verantwoordelijkheden van beide partijen¹.](#)

2. Bouwbestek:

- Een **bouwbestek** is een gedetailleerde technische omschrijving van het uit te voeren werk. Het bevat alle relevante informatie die nodig is om het project succesvol te realiseren.
- [Het bouwbestek bevat een beschrijving van het bouwwerk, de bijbehorende werkzaamheden, de materialen, uitvoeringsvoorwaarden en alle technische en juridische bepalingen²³.](#)
- Het bestek is essentieel voor een gestructureerde uitvoering van het project en dient als leidraad voor zowel de aannemer als de opdrachtgever.

[In het kort: het voorwerp van een bouwcontract is het concrete werk dat wordt uitgevoerd, terwijl een bouwbestek de gedetailleerde specificaties en voorschriften bevat die nodig zijn voor een succesvolle bouwuitvoering⁴.](#)

Bouwdirecties en opdrachtgevers dienen tijdens de ontwerpfasen van hun projecten rekening te houden met de algemene preventieprincipes. Dit is weliswaar een algemene verplichting, maar in [artikel 4](#) worden twee kwesties speciaal benadrukt.

De eerste kwestie heeft betrekking op bouwkundige, technische en/of organisatorische beslissingen die van invloed zijn op de planning van de bouwwerkzaamheden. Bij dergelijke beslissingen dient altijd

rekening gehouden te worden met de algemene preventieprincipes, ongeacht of de werkzaamheden tegelijkertijd of na elkaar plaatsvinden.

De tweede kwestie heeft betrekking op de tijd die redelijkerwijs nodig is om een project af te ronden of, als de werkzaamheden in fasen plaatsvinden, de tijd die nodig is om elke fase te voltooien. De gestelde termijnen dienen realistisch te zijn waarbij het nuttig kan zijn om gebruik te maken van ervaringen die bij andere projecten met soortgelijke constructiemethoden zijn opgedaan.

Afhankelijk van de aanbestedingsstrategieën kunnen opdrachtgevers aannemers de mogelijkheid bieden om alternatieve ontwerpen en bouwmethoden voor te stellen. De verplichtingen die aan bouwdirecties of opdrachtgevers zijn opgelegd op grond van artikel 4, dienen dan opnieuw geëvalueerd te worden aan de hand van die alternatieve voorstellen. Daarbij moet er ook rekening mee gehouden worden dat het waarschijnlijk noodzakelijk is om de veiligheids- en gezondheidsplannen en dossiers aan te passen.

Hoewel in beginsel alle algemene preventieprincipes van toepassing zijn, is het mogelijk dat opdrachtgevers met name aandacht willen besteden i) aan een risico-gerelateerde aanpak voor het vermijden van risico's en het beoordelen en beheersen van de risico's die niet voorkomen kunnen worden, en ii) aan de noodzaak om een samenhangend algemeen preventiebeleid te creëren. Het eerste punt is essentieel voor het in de hand houden van gevaren en risico's. Het preventiebeleid vormt het fundament voor het ontwikkelen van effectieve strategieën voor een adequate samenwerking van de betrokken partijen bij het bouwproject met het oog op het beheeren van de gevaren en risico's die aan dat project zijn verbonden.

Als opdrachtgevers van mening zijn dat zij niet over de deskundigheid beschikken om dergelijke beslissingen te nemen, kunnen zij overwegen om een bouwdirectie aan te stellen. Zij kunnen ook andere partijen raadplegen die bij het project zijn betrokken, met name wanneer het project klein en ongecompliceerd is.

3.2.0 V&G Coördinatoren

Het aanstellen van V&G coördinatoren ontslaat opdrachtgevers niet van hun verantwoordelijkheden.

Goede praktijken

Bij projecten met een laag risico kunnen beide coördinatortaken door dezelfde natuurlijke of rechtspersoon ingevuld worden.

De bouwplaatsenrichtlijn kent aan V&G coördinatoren specifieke taken toe. De aard en omvang van een project en de bijbehorende gevaren en risico's zijn bepalend voor de vraag wie deze taken uitvoert en op welke wijze dat dient te gebeuren. Doel is om een toegevoegde waarde te creëren met het oog op een succesvol beheer en een effectieve controle van risico's en gevaren die een project voor de veiligheid en gezondheid van de betrokkenen met zich meebrengen. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om onnodige bureaucratische verplichtingen aan het projectbeheer toe te voegen.

Tot de fundamentele aspecten op dit gebied behoren de volgende kwesties.

- a) Wanneer dienen er V&G coördinatoren aangesteld te worden?
- b) Wie dient die V&G coördinatoren aan te stellen?
- c) Wie kan er als V&G coördinator aangesteld worden?
- d) Kunnen andere betrokken partijen op de bouwplaats ook als V&G coördinator fungeren?
- e) Op welk tijdstip dienen zij aangesteld te worden en wanneer zijn hun taken afgerond?

f) Wat zijn de taken van deze V&G coördinatoren?

3.2.1 a. Wanneer dienen er V&G coördinatoren aangesteld te worden?

Het is verplicht om coördinatoren voor de veiligheid en gezondheid aan te stellen wanneer er naar verwachting meer dan één onderneming/aannemer betrokken zal zijn bij de uitvoering van een project. Door het gefragmenteerde karakter van de bouwsector zullen er doorgaans weinig projecten zijn waarbij slechts één enkele aannemer is betrokken. In de praktijk zal er voor elke activiteit een aparte onderneming worden ingeschakeld, tenzij er van wel zeer bijzondere omstandigheden sprake is. Indien duidelijk mocht zijn dat het project slechts één duidelijke activiteit omvat, bijvoorbeeld bij het (opnieuw) inrichten van een pand of bij een aantal kleinere werkzaamheden door een lokale aannemer waarvan bekend is dat hij en/of zijn werknemers over de benodigde vaardigheden beschikken, mag ervan uitgegaan worden dat hierbij slechts één enkele aannemer betrokken zal zijn. In alle andere gevallen zal er waarschijnlijk sprake zijn van meer dan een aannemer.

Goede praktijken

Het inwinnen van in ieder geval minimale deskundige adviezen, zelfs als er naar verwachting slechts één aannemer bij het project betrokken zal zijn.

Het overwegen om ontwerpers of aannemers aan te stellen voor het uitvoeren van de coördinatortaken, mits zij over de benodigde kennis, vaardigheden, ervaring en hulpmiddelen beschikken.

Het waarborgen dat de V&G coördinatoren bij hun werkzaamheden niet belemmerd worden door belangenconflicten.

Het waarborgen dat de V&G coördinatoren over de middelen en bevoegdheden beschikken om hun taken adequaat uit te kunnen voeren.

Het in een vroeg stadium aanstellen van V&G coördinatoren voor de ontwerpfasen van een project zodat zij:

- opdrachtgevers of bouwdirecties kunnen ondersteunen bij haalbaarheidsstudies naar de veiligheid en gezondheid;
- projectteams kunnen assisteren bij het vaststellen, elimineren of voorkomen van gevaren en risico's;
- de deskundige adviezen en ondersteuning kunnen verlenen waaraan opdrachtgevers of bouwdirecties behoefte hebben.

3.2.2 b. Wie dient V&G coördinatoren aan te stellen?

De verantwoordelijkheid voor het aanstellen van V&G coördinatoren berust bij de opdrachtgevers of bouwdirecties.

In de praktijk zullen de opdrachtgevers doorgaans de vergoeding van V&G coördinatoren betalen. Over het algemeen is het verstandig als opdrachtgevers de eventuele aanstellingen verrichten op basis van het advies van hun bouwdirecties (indien aanwezig).

Voorbeeld

Een persoon wil zijn/haar eigen huis bouwen. De opdracht gaat naar een kleine aannemer die de steun moet inroepen van andere gespecialiseerde aannemers (voor de elektriciteit en het loodgieterswerk).

Dat betekent dat er meer dan één onderneming op de bouwplaats actief zal zijn. Daarom moeten er V&G coördinatoren aangesteld worden.

3.2.3 c. Wie kan er als V&G coördinator aangesteld worden?

Bij deze kwestie staan de deskundigheid en de beschikbare middelen centraal. Het verdient aanbeveling om de aard, omvang en complexiteit van het project als uitgangspunt bij de aanstelling te nemen in combinatie met de risico's die eraan zijn verbonden.

Een logische aanpak is om de behoeften van het project op het gebied van veiligheid en gezondheid te evalueren en de coördinatoren op basis van het resultaat ervan aan te stellen.

De taak van V&G coördinator kan uitgevoerd worden door:

- de onderneming of instantie die de opdracht verstrekt;
- een of meer ontwerp- of civieltechnische bedrijven;
- de hoofdaannemer;
- een „zelfstandige consultant“ die de rol van coördinator vervult;
- specifieke bedrijven die advies geven op het gebied van veiligheid en gezondheid of die coördinatiediensten aanbieden;
- alle andere bevoegde personen.

Voorbeeld

Bij een klein project (een gelijkvloerse aanbouw aan een huis) met een eenvoudige constructiemethode en kleine risico's kan de natuurlijke persoon (als opdrachtgever) over de deskundigheid en over voldoende tijd en andere middelen beschikken om de rol van V&G coördinator op zich te nemen.

Voorbeeld

Als een bouwproject naar verwachting complexer van aard is en de risico's groter zullen zijn, is het waarschijnlijk dat een persoon die alleen werkt niet over de deskundigheid en middelen beschikt om de taak van V&G coördinator op adequate wijze uit te voeren. In dergelijke gevallen is het verstandig om de rol van V&G coördinator toe te vertrouwen aan een bedrijf of een professionele organisatie (d.w.z. een rechtspersoon).

Zelfs in dergelijke gevallen dient er een natuurlijk persoon of dienen er natuurlijke personen van dat bedrijf e.d. aangewezen te worden om voor iedereen duidelijk te maken waar ze in verband met de coördinatie terecht kunnen.

Tenzij er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden, dient er voor elke fase (ontwerp en uitvoering) slechts één V&G coördinator aangesteld te worden. Indien nodig, kunnen zij door andere deskundigen ondersteund worden.

Als er toch sprake is van meer dan één coördinator voor elke fase, moeten er maatregelen worden genomen om een adequate samenwerking te waarborgen.

NB: In de nationale wetgeving van een aantal landen kan er een verplichting opgenomen zijn dat er ongeacht de omvang of complexiteit van het project altijd een rechtspersoon als coördinator aangesteld

dient te worden. In dergelijke gevallen dient de betreffende nationale wetgeving mede in acht te worden genomen.

3.2.4 d. Kwalificaties van de V&G coördinator

Goede praktijken

Het vaststellen van de deskundigheid van V&G coördinatoren bij een project aan de hand van:

- de vereiste kennis om als V&G coördinator te kunnen fungeren;
- de aantoonbare vaardigheden en ervaring bij soort- gelijke projecten;
- een adequate kennis van ontwerp- en bouwwerkzaamheden en van arbeidsgerelateerde veiligheids- en gezondheidskwesties die specifiek verbonden zijn aan het betreffende project gezien de aard en complexiteit ervan; en
- de vraag of de betreffende kandidaten de opdrachtgever ervan kunnen overtuigen dat zij over toereikende middelen beschikken om de veiligheids- en gezondheidsrisico's van het betreffende bouwproject succesvol aan te pakken.

Bij het beoordelen van de deskundigheid van een rechtspersoon is het noodzakelijk om zowel de deskundigheid van de organisatie als van de personen die de taak in het kader van het bouwproject in de praktijk zullen gaan uitvoeren, in aanmerking te nemen.

Bij het beoordelen van andere betrokken partijen dienen dezelfde brede uitgangspunten qua deskundigheid en middelen gehanteerd te worden.

Voorbeeld

Bij de bouw van een appartementencomplex kunnen de volgende natuurlijke of rechtspersonen aan voornoemde criteria voldoen:

- een architect, een civieltechnische/bouwkundige specialist of een andere bouwkundige professional kan als V&G coördinator fungeren tijdens de uitwerking fase van het project, d.w.z. het gaat om personen met de kwalificaties, ervaring en vaardigheden om het ontwerp van bouwwerken van een soortgelijk type en vergelijkbare omvang te beheren in combinatie met voldoende deskundigheid op het gebied van veiligheids- en gezondheidskwesties;
- een gekwalificeerde en ervaren management professional op bouwgebied, een civieltechnische/bouwkundige specialist of andere bouwkundige professional kan als V&G coördinatortijdens de uitvoeringsfase van het project fungeren, d.w.z. het gaat om personen met de kwalificaties, ervaring en vaardigheden om de constructie van bouwwerken van een soortgelijk type en vergelijkbare omvang te beheren in combinatie met voldoende deskundigheid op het gebied van veiligheids- en gezondheidskwesties.

Goede praktijken

Het evalueren van de deskundigheid van de betreffende experts, hun staat van dienst en de beschikbare middelen die zij voor het bouwproject kunnen inzetten.

Het aanstellen van een projectvertegenwoordiger met adequate kwalificaties indien de V&G coördinator een rechtspersoon is (d.w.z. een bedrijf).

Het inschakelen van andere deskundigen als er sprake is van complexe situaties (bijv. bij grote graafwerken in een omgeving die specifieke gevaren met zich mee kan brengen).

3.2.5 e. Kunnen andere betrokken partijen als V&G coördinator aangesteld worden?

Indien zij over de benodigde deskundigheid en middelen beschikken, kunnen opdrachtgevers, bouwdirecties of andere betrokken partijen ook als V&G coördinator fungeren.

Goede praktijken

Het waarborgen dat V&G coördinatoren in staat zijn om hun werk uit te voeren zonder dat er sprake is van een belangenconflict met andere betrokken partijen bij hetzelfde project.

Bovendien kunnen de taken van beide V&G coördinatoren (ontwerp- en uitvoeringsfase) door dezelfde persoon worden bekleed, mits deze over de benodigde deskundigheid en middelen beschikt.

Als een natuurlijk of rechtspersoon wordt aangesteld om meer dan één taak in te vullen, dient gewaarborgd te worden dat beide taken zodanig worden uitgevoerd dat dit niet ten koste gaat van de andere betrokken partijen of van de veiligheid en gezondheid.

3.2.6 f. Wanneer dienen V&G coördinatoren aangesteld te worden en op welk moment eindigen hun taken?

V&G coördinatoren voor de ontwerpfase van een bouwproject dienen in een zo vroeg mogelijk stadium te worden aangesteld, zodat zij de opdrachtgevers vanaf het begin van het project van advies kunnen voorzien.

Dergelijke V&G coördinatoren dienen bij het project betrokken te blijven totdat alle voorbereidende werkzaamheden met het oog op de start van het project zijn afgerond (inclusief het opstellen van de veiligheids- en gezondheidsplannen en de eerste stappen voor het samenstellen/bijwerken van de veiligheids- en gezondheidsdossiers) en ook alle ontwerpactiviteiten voltooid zijn.

V&G coördinatoren voor de uitvoeringsfase van een bouwproject dienen hierbij betrokken te worden zodra zij een wezenlijke bijdrage kunnen leveren gezien de taken die zij moeten uitvoeren en de voordelen die hun betrokkenheid kan opleveren in de fase voordat de werkzaamheden op de bouwplaats daadwerkelijk van start gaan.

Het kan nuttig zijn om dergelijke coördinatoren aan te stellen voordat er aannemers worden benaderd. Op die manier kunnen zij hun opdrachtgevers adviseren over de veiligheids- en gezondheidsaspecten die van belang zijn bij de selectie van aannemers. Dergelijke coördinatoren beschikken vaak over een uitgebreide kennis van bouwprocessen die van groot voordeel kan zijn voor ontwerpers. Daarnaast kan een vroegtijdige aanstelling ook nog andere voordelen opleveren, met name bij complexe bouwprojecten met grote risico's.

Die V&G coördinatoren dienen bij het project betrokken te blijven totdat de bouwwerkzaamheden volledig zijn afgerond en er een adequaat veiligheids- en gezondheidsdossier aan de opdrachtgever is overgelegd.

Daarbij dient opgemerkt te worden dat bouwwerkzaamheden in een latere fase, zoals renovatie, reparatie en sloop, doorgaans als nieuwe projecten worden aangemerkt met hun eigen ontwerp- en uitvoeringsfasen.

Bij langdurige projecten is het niet ongebruikelijk dat opdrachtgevers gebruik willen maken van de meest recente technologie die er op het moment van aanbesteding van de opdracht beschikbaar is. Dit kan ertoe leiden dat er tot op het laatste moment nog veranderingen in het ontwerp aangebracht moeten worden, hetgeen weer nieuwe risico's met zich mee kan brengen die onder aanzienlijke tijdsdruk aangepakt moeten worden. In dergelijke gevallen kan het nodig zijn dat de coördinator voor de ontwerpfase van het project die nieuwe risico's beoordeelt. Dat kan ertoe leiden dat de opdrachtgever het advies krijgt om meer tijd voor het project uit te trekken zodat het op een veilige manier uitgevoerd kan worden. Wellicht dat de opdrachtgever zelfs het advies krijgt om die veranderingen niet door te voeren, met name wanneer de betreffende technologie en bijbehorende voordelen nog niet bewezen zijn.

Goede praktijken

Het waarborgen dat V&G coördinatoren in de uitvoeringsfase zodanig vroeg bij het project worden betrokken dat zij naadloos kunnen samenwerken met de V&G coördinatoren die in de ontwerpfase voor veiligheids- en gezondheidskwesties verantwoordelijk zijn.

Het opzetten van een intensieve samenwerking tussen coördinatoren in perioden van parallelle werkzaamheden wanneer verschillende personen of organisaties de twee coördinatorrollen voor een project vervullen.

Het waarborgen dat alle relevante informatie verband houdende met het project op een soepele wijze van de ene op de andere coördinator wordt overgedragen.

Het rekening houden met het feit dat er lang nadat het project op de bouwplaats is begonnen, nog steeds ontwerpactiviteiten nodig kunnen zijn, met name bij complexe of langdurige projecten.

Het evalueren of het bij projecten met een laag risico noodzakelijk is om het project met twee coördinatoren uit te voeren of dat het effectiever is om 1 coördinator voor de uitvoeringsfase aan te stellen die ook openstaande kwesties afhandelt die anders tot de verantwoordelijkheid hadden behoord van de coördinator voor de ontwerpfase van het project.

3.3.0 Wat zijn de taken van de V&G coördinatoren tijdens de ontwerpfase van een project?

De belangrijkste taken van V&G coördinatoren tijdens de ontwerpfase van een project zijn:

- ✓ het waarborgen dat de algemene preventieprincipes in deze fase in acht worden genomen;
- ✓ het (doen) opstellen van veiligheids- en gezondheidsplannen;
- ✓ het zetten van de eerste stappen voor het opstellen of
- ✓ bijwerken van veiligheids- en gezondheidsdossier

Hierna worden deze taken nader toegelicht.

TAKEN VAN DE V&G-COÖRDINATOR

De V&G-coördinator ontwerpfase voert verschillende taken uit:

- Het bouwplan inventariseren om zo veel mogelijk V&G-risico's in het ontwerp aan te wijzen en suggesties voor verbeteringen te doen.
- Tijdens het gehele ontwerpproces aanwezig zijn bij de ontwerpvergaderingen en adviseren over de maakbaarheid van het gebouw en de veiligheid van de bouwplaats en de omgeving.
- Ervoor zorgen dat het onderwerp veiligheid en gezondheid de aandacht houdt en dat de verschillende partijen er duidelijke afspraken over maken.
- Een eerste versie van een V&G-plan maken. De basisversie van dit V&G-plan bevat minimaal de bijzondere risico's van het ontwerp.
- Het V&G-plan uitbreiden met nieuwe afspraken over veiligheidsmaatregelen en -voorzieningen die voortkomen uit uitvoeringstechnische zaken die aan het ontwerp worden toegevoegd. Het V&G-plan is dus een dynamisch document dat telkens wordt aangepast aan de actuele situatie.
- Gevaren die tijdens het ontwerp naar voren komen en in kaart brengen, zodat werknemers goed kunnen worden voorgelicht.
- Adviseren over voorzieningen tegen weer en wind in het ontwerp. Bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat het gebouw snel wind-en waterdicht kan worden gemaakt of door werkplekken 'in te pakken'.
- Adviseren over keuzes over de veiligheid en bouwmethode. Dit kan gaan over het afsluiten van wegen of deze voorzien van bouwhekken, zodat veilig kan worden gewerkt. Het kan ook gaan om het toepassen van volledig afgewerkte prefab elementen en deze in de juiste volgorde en de juiste tijdstippen aan laten leveren. Een grote materiaalopslag op de bouwlocatie is dan niet nodig.

Andere voorbeelden zijn het aanbrengen van trappen en liften tijdens de ruwbouwfase of het kiezen voor gietvloeren als arbeidsvriendelijk alternatief voor zandcementvloeren.

De arbeidshygiënische strategie

De opdrachtgever en ontwerper moeten bij het ontwerp van een bouwwerk rekening houden met alle mogelijk gevaren bij de realisatie, het onderhoud en de sloop. Ook moeten alle werkplekken altijd veilig kunnen worden bereikt. Dit principe voor het aanpakken van gevaren heet de 'arbeidshygiënische strategie' en geldt ook tijdens de uitvoering.

- a) De opdrachtgever en ontwerper moeten eerst proberen het gevaar weg te nemen door het ontwerp aan te passen of door andere materialen toe te passen.
- b) Als dat niet lukt, moeten de opdrachtgever en ontwerper het gevaar beheersbaar maken door collectieve maatregelen op te nemen in het ontwerp. Een collectieve maatregel tegen valgevaar is bijvoorbeeld het plaatsen van leuning. Deze maatregelen zijn het effectiefst en goedkoopst als ze min of meer automatisch met het werk meegaan.
- c) Als collectieve maatregelen ook niet mogelijk zijn of onvoldoende bescherming bieden, mogen de opdrachtgever en ontwerper uitgaan van bescherming door middel van persoonlijke beschermingsmiddelen. Bijvoorbeeld het dragen van een gordel of adembeschermingsmiddelen. Dit heeft wel consequenties voor de werkwijze. Met individuele valbeveiliging mag bijvoorbeeld niet alleen worden gewerkt en er moet passende Bedrijfshulpverlening worden georganiseerd. Kortom, opdrachtgever en ontwerper moeten eerst de mogelijkheden op een 'hogere' niveau onderzoeken, voordat zij mogen besluiten maatregelen van een 'lager' niveau te treffen. Het is alleen toegestaan een niveau te verlagen als daar goede redenen voor zijn. Dit is het 'redelijkerwijsprincipe'.

Er gelden strenge regels bij het risico dat uw werknemers worden blootgesteld aan kankerverwekkende stoffen, asbest, bodemverontreiniging of bacteriën en virussen. Ook voor valgevaar gelden strenge regels. In deze gevallen mogen opdrachtgever en ontwerper alleen een stap lager in de arbeidshygiënische strategie zetten als een hogere maatregel technisch niet uitvoerbaar is. Economische redenen gelden bij deze gevaren niet. De opdrachtgever is verplicht om de gevaren weg te (laten) nemen, voordat u de geplande werkzaamheden uit gaat voeren.

De verschillende Arbocatalogi benoemen de oplossingen voor belangrijke risico's. Ook een branche-RI&E en het Plan van Aanpak geven informatie over gevaren, risico's en acceptabele oplossingen

De initiatieffase

Tijdens de initiatieffase onderzoekt de opdrachtgever/ initiatiefnemer zijn wensen en geeft de opdracht tot ontwerpen. Hij stelt eisen en randvoorwaarden op, mede op basis van de wetgeving. Hij moet hierbij steeds rekening houden met de consequenties voor veilige bouw, onderhoud en sloop. De opdrachtgever beslist hoe het proces eruit komt te zien, welke adviseurs hij inschakelt en welke taken hij bij hen neerlegt. Ook stelt hij in hoofdlijnen de eisen op voor veiligheid en gezondheid en stelt hij een coördinator ontwerpfase aan.

3.3.1 Waarborgen dat de algemene preventieprincipes worden toegepast

De wijze waarop deze taak wordt uitgevoerd, is afhankelijk van het betreffende project en van de gevaren en risico's die daaraan verbonden kunnen zijn. In dat opzicht dienen coördinatoren samen te werken met

opdrachtgevers, bouwdirecties, ontwerpers en de partijen die de voorbereidingen treffen om met de werkzaamheden op de bouwplaats te beginnen.

Voor deze taak is het essentieel dat de nadruk op coördinatie wordt gelegd. Hiervoor is het noodzakelijk om actief te zijn op de raakvlakken die er tussen de verschillende betrokken partijen bestaan zodat er gezien de specifieke omstandigheden gestreefd kan worden naar de beste oplossingen voor de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid gedurende alle latere bouwwerkzaamheden.

Een nadruk op de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid, op de gevaren en risico's en op de wijze waarop deze het beste aangepakt kunnen worden door een goede samenwerking binnen het projectteam, betaalt zich op den duur altijd uit.

Goede praktijken

Bij de kleinste projecten met een laag risico kunnen informele bijeenkomsten en discussies tussen de betrokken partijen ook al afdoende zijn.

Grote complexe projecten vereisen een meer gestructureerde aanpak om alle gevaren en risico's in kaart te brengen en vast te stellen op welke wijze deze geëlimineerd of tot aanvaardbare niveaus gereduceerd kunnen worden.

Het verdient aanbeveling dat V&G coördinatoren de aanpak die zij voorstaan aan het begin van het project met de andere betrokken partijen afstemmen.

Tijdens de voorbereidende fasen van een project is het nuttig om samen te werken met andere belanghebbenden (inclusief ontwerpers) die in staat zijn en een bijdrage te leveren aan het elimineren en reduceren van risico's.

Doorgaans is een intensieve samenwerking met de coördinator voor de uitvoeringsfase van het project van essentieel belang.

3.3.2 Opstellen van veiligheids- en gezondheidsplannen

De ontwikkeling van veiligheids- en gezondheidsplannen moet als een permanent proces worden gezien dat zowel tijdens de ontwerpfasen als tijdens de uitvoeringsfasen van het project voortdurend bijgewerkt dient te worden.

Essentieel hierbij is dat er in de plannen regels worden opgenomen die tijdens de bouwwerkzaamheden in acht dienen te worden genomen om een betere arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid te waarborgen. In de plannen dient ook rekening te worden gehouden met andere industriële werkzaamheden op de bouwplaats als er daardoor mogelijke gevolgen op het terrein van de veiligheid en gezondheid kunnen optreden voor hetzij de bouwwerkzaamheden hetzij voor die andere exploitatiewerkzaamheden/industriële activiteiten zelf.

Voor tien specifieke categorieën werkzaamheden dienen de plannen daarnaast gerichte maatregelen te bevatten die op de bouwplaats genomen moeten worden om de bijbehorende veiligheids- en gezondheidsrisico's te beheersen. De betreffende categorieën zijn opgenomen in bijlage II bij de bouwplaatsenrichtlijn.

Nadat de bouwwerkzaamheden eenmaal zijn begonnen, is het de taak van de V&G coördinatoren die tijdens de uitvoeringsfase verantwoordelijk zijn voor de gezondheid en veiligheid, om de veiligheids- en gezondheidsplannen bij te werken.

Coördinatoren die tijdens de uitvoeringsfase verantwoordelijk zijn voor de gezondheid en veiligheid, dienen het initiatief te nemen voor het opstellen van veiligheids- en gezondheidsdossiers.

Dossiers dienen informatie te bevatten die voor anderen, nadat het bouwwerk eenmaal is voltooid, relevant en nuttig is bij het voorbereiden en uitvoeren van werkzaamheden tijdens de gehele „levenscyclus” van het project.

Het is de bedoeling dat de coördinatoren op dit punt de leiding nemen en dat de andere partijen die bij de ontwerpfase van het bouwproject zijn betrokken, de benodigde informatie ter beschikking stellen.

De dossiers worden ter afronding overhandigd aan de V&G coördinatoren voor de uitvoeringsfase. Deze handleiding bevat ook nadere adviezen over veiligheids- en gezondheidsdossiers.

3.4.0 Wat zijn de taken van V&G coördinatoren tijdens de uitvoeringsfase van een bouwproject?

De belangrijkste taken van V&G coördinatoren tijdens de uitvoeringsfase van een project zijn:

- het coördineren van de naleving van de algemene principes over preventie en veiligheid tijdens de uitvoeringsfasen zoals de arbeidshygiënische strategie;
- het coördineren van de naleving door werkgevers en zelfstandigen van de principes zoals vastgelegd in artikel 8 van de bouwplaatsenrichtlijn;
- het coördineren van de naleving van het veiligheids- en gezondheidsplan door werkgevers en zelfstandigen;
- het organiseren van de samenwerking tussen werkgevers en zelfstandigen (inclusief veiligheids- en werkbesprekingen);
- het coördineren van de controle op de juiste toepassing van de vastgestelde werkprocedures;
- het treffen van zodanige maatregelen dat alleen bevoegde personen de bouwplaats kunnen betreden;
- het bijwerken van de veiligheids- en gezondheidsplannen; en
- het bijwerken van de veiligheids- en gezondheidsdossiers.

In dit gedeelte van de handleiding wordt een samenvatting gegeven van de betreffende taken. Elders in deze handleiding wordt nog verdere nuttige informatie over dit onderwerp verstrekt.

Toelichting op de Taken coördinator uitvoeringsfase

- De coördinator voor de uitvoeringsfase regelt dat alle genoemde coördinatietaken (zie 'Normen en regels') worden uitgevoerd.
- Met de wijziging van de bouwprocesbepalingen in het Arbobesluit in 2017 zijn de taken van de coördinator uitvoeringsfase duidelijker omschreven. Zo is het 'coördineren' van V&G-maatregelen vervangen door 'bewerkstelligen', waarbij wordt benadrukt dat de coördinator vooral de afstemming organiseert van maatregelen, voorlichting en toezicht, maar daarbij niet alles zelf uitvoert. Hij kan dit dus delegeren naar zijn medewerkers binnen het projectteam.
- Een van zijn taken is het (laten) bijhouden van het V&G-plan, dat in een eerder stadium wordt opgesteld door de coördinator ontwerpfase (inclusief relevante informatie over de aanwezigheid van asbest, verontreinigde grond of waterbodems). Dit V&G-plan benoemt de risico's en maatregelen, die verbonden zijn aan het betreffende bouwwerk en de achtereenvolgende bouwprocessen. Het gaat dan om de overkoepelende risico's, die iedere werkgever en zelfstandige op de bouwplaats niet voor zichzelf kan afdekken (zie ook [Abomafoon 1.36 Veiligheids- en Gezondheidsplan](#)).
- Uit de documenten moet het volgende blijken;

Coördinatie bouwproces volgens de Richtlijn 92/57/EEG Bouwplaatsen

- a) het is in het V&G-plan duidelijk wie de coördinatoren voor de ontwerp- en uitvoeringsfase zijn
 - b) er staan BTO keuzen in het V&G-plan vermeld
 - c) de omschreven risico's en gevaren zijn project specifiek
 - d) de opdrachtgever heeft de verplichtingen voor de uitvoerende partij, bedoeld in de artikelen 2.29 en 2.33, in een schriftelijke overeenkomst met de uitvoerende partij vastgelegd.
- Voor wat betreft het bouwproces dient het volgende geregeld te zijn;
 - a) beide coördinatoren voor de ontwerp- en uitvoeringsfasen kennen elkaar en hebben contact en overdracht gehad
 - b) met de coördinator voor de ontwerpfase (extern aangesteld) zijn duidelijke afspraken gemaakt of instructie gegeven wat van hem verwacht wordt en welk mandaat (geld, middelen en tijd) hij heeft
 - c) de opdrachtgever heeft zijn proces zodanig ingericht waarbij doelmatig invulling wordt gegeven aan de vergewisplicht waaronder het juist aanstellen, het toezien op het kunnen vervullen, het uitvoeren en het borgen van de taken van de coördinator voor de ontwerpfase.

De coördinator voor de uitvoeringsfase coördineert de veiligheid en gezondheid van alle (onder)aannemers en zelfstandigen op de bouwplaats (veiligheid 'binnen de bouwhekken'). De opdrachtgever wijst degene aan die de rol vervult van de veiligheidscoördinator voor de omgeving en het moment waarop deze coördinator zijn taak vervult. De rol van veiligheidscoördinator en die van V&G-coördinator voor de uitvoeringsfase zijn goed te combineren en kunnen door dezelfde functionaris worden ingevuld. Ook het veiligheidsplan voor de directe omgeving en het V&G-plan voor de bouwplaats mogen samengevoegd worden tot één plan.

3.4.1 Coördinatie van de naleving van de algemene preventieprincipes

De pre-planning is essentieel voor een veilig verloop van bouwprojecten. De coördinatoren spelen een cruciale rol tijdens de uitvoeringsfasen van bouwprojecten, ongeacht of de bouwactiviteiten door verschillende personen tegelijkertijd of na elkaar worden uitgevoerd. De coördinatoren dienen de naleving van zowel de veiligheid als de algemene preventieprincipes te coördineren. Zij dienen dit tijdens de uitvoeringsfase van projecten te doen bij:

- het maken van keuzen over de wijze waarop de bouwactiviteiten worden georganiseerd;
- het maken van keuzen over technische kwesties; en
- het maken van keuzen over de benodigde termijn om de verschillende werkfasen en het bouwwerk in zijn geheel uit te voeren.

V&G Coördinatoren houden zich uitsluitend met veiligheids- en gezondheidskwesties bezig. Zij zijn op grond van de bouwplaatsenrichtlijn bijvoorbeeld niet verplicht om bouwwerkzaamheden te plannen met andere doeleinden voor ogen, zoals het bevorderen van de voortgang van de werkzaamheden in het algemeen (hoewel de bouwplaatsenrichtlijn ook geen verbod kent op het uitvoeren van andere taken die eventueel tussen de partijen kunnen worden overeengekomen, mits dergelijke aanvullende verplichtingen niet ten koste gaan van de effectiviteit van de coördinator). De taken van coördinatoren op grond van de bouwplaatsenrichtlijn zijn specifiek bedoeld om te waarborgen dat er bij de planning volledig rekening wordt gehouden met de veiligheid en met de algemene preventieprincipes en dat er voldoende tijd wordt ingeruimd voor de verschillende fasen van de bouwwerkzaamheden. Dit vergt een intensieve

samenwerking en goede arbeidsrelatie tussen de coördinatoren en degenen die de werkzaamheden plannen en beheren.

Coördinatoren dienen met name aandacht te besteden aan de wijze waarop de besluitvorming van invloed is op de manier waarop de bouwactiviteiten georganiseerd worden. Ook spelen zij een belangrijke rol bij de keuzen over technische kwesties.

Als coördinatoren besluiten moeten nemen over de tijd die er voor de bouw beschikbaar moet zijn of indien zij beheers- of technische keuzen moeten maken die gevolgen hebben voor de veiligheid of voor de algemene preventieprincipes, kan het zijn dat zij overleg moeten plegen met degenen die tijdens de projectuitvoering verantwoordelijk zijn voor de bredere besluitvorming (zoals opdrachtgevers, bouwdirecties en anderen).

Goede praktijken

Het in een vroeg stadium afspraken maken met bouwdirecties, werkgevers en zelfstandigen over de wijze waarop de coördinator met hen zal samenwerken om de coördinerende taken uit te voeren.

Het intensief samenwerken met degenen die de grootste invloed hebben op de wijze waarop de bouwwerkzaamheden uitgevoerd zullen worden.

Het waarborgen dat er in tijdschema's en werkplannen voldoende tijd is ingeruimd om de activiteiten op veilige wijze uit te kunnen voeren.

Goede praktijken

Het leveren van een zodanige bijdrage aan de planning dat gewaarborgd wordt dat er geen onverenigbare activiteiten op hetzelfde moment plaatsvinden.

Het onderhouden van contacten met de coördinatoren voor de ontwerpfase van het project met het oog op de besluitvorming over de tijd die nodig is voor de uitvoering van het project (in alle fasen) en in verband met het opstellen van het veiligheids- en gezondheidsplan.

Het tijdens de uitvoeringsfase samenwerken met andere betrokken partijen (inclusief ontwerpers) die een bijdrage kunnen leveren aan het elimineren van gevaren en aan het reduceren van risico's.

3.4.2 Coördinatie van de naleving door werkgevers en zelfstandigen van de in artikel 8 van de bouwplaatsenrichtlijn genoemde principes

Coördinatoren dienen maatregelen te nemen om de tenuitvoerlegging van de relevante bepalingen door werkgevers (d.w.z. aannemers en onderaannemers) en, indien noodzakelijk, zelfstandigen te coördineren om te waarborgen dat ze de in artikel 8 van de bouwplaatsenrichtlijn genoemde principes op coherente wijze toepassen.

Op grond van artikel 8 zijn werkgevers en eventueel ook de zelfstandigen verplicht om de principes toe te passen die in artikel 6 van kaderrichtlijn 89/391/EEG worden vermeld. Samengevat zijn zij op grond van artikel 6 van de kaderrichtlijn verplicht om:

- maatregelen te nemen om de veiligheid en gezondheid van werknemers te waarborgen, om risico's te voorkomen, om informatie te verstrekken en opleidingen aan te bieden, en ook om voor de organisatie en de benodigde middelen te zorgen met het oog op het verwezenlijken van deze

doelstellingen, waarbij het noodzakelijk is om die maatregelen van tijd tot tijd ook aan te passen om veranderingen in de omstandigheden in aanmerking te nemen en de huidige situatie te verbeteren;

- de algemene preventieprincipes in acht te nemen;
- risicobeoordelingen uit te voeren en preventieve maatregelen te nemen om de veiligheid en gezondheid voor alle activiteiten en op alle managementniveaus te verbeteren;
- in aanmerking te nemen in hoeverre werknemers ingevoerd zijn op het gebied van veiligheid en gezondheid;
- werknemers (en/of hun vertegenwoordigers) te raadplegen bij de introductie van nieuwe technologieën;
- passende instructies aan werknemers te geven voordat zij toegang hebben tot zones met ernstige en specifieke gevaren;
- samen te werken en hun activiteiten te coördineren en om informatie uit te wisselen met andere werkgevers op dezelfde bouwplaats met het oog op de veiligheid en gezondheid; en
- te waarborgen dat maatregelen op het gebied van arbeidsgerelateerde veiligheid, hygiëne en gezondheid nooit kosten voor de werknemers zelf met zich meebrengen.

De belangrijkste taak van de coördinator is het coördineren van de wijze waarop deze verplichtingen door andere partijen ten uitvoer worden gelegd en dus niet om namens die partijen zelf die verplichtingen na te komen.

Goede praktijken

Coördinatoren die vanaf het allereerste begin afspraken maken met de andere betrokken partijen over de wijze waarop zij hun coördinerende functie zullen uitvoeren.

Het hanteren van een op risico's gebaseerde aanpak waarbij een onnodige bureaucratische belasting wordt voorkomen.

Het maken van afspraken over de werkmethoden die voor het betreffende project het meest effectief zijn.

Het maken van afspraken over gemeenschappelijke benaderingen en acties om de veiligheid en gezondheid zeker te stellen en om een onnodige werkbelasting te voorkomen.

3.4.3 Coördinatie van de uitvoering van het veiligheids- en gezondheidsplan door werkgevers en zelfstandigen

De coördinatoren dienen eveneens de tenuitvoerlegging door werkgevers en zelfstandigen te coördineren om te waarborgen dat zij het veiligheids- en gezondheidsplan voor het project correct uitvoeren.

Goede praktijken

Coördinatoren die vanaf het allereerste begin afspraken maken met de andere betrokken partijen over de wijze waarop zij hun coördinerende functie zullen uitvoeren.

Coördinatoren die waarborgen dat werkgevers en zelfstandigen toegang hebben tot het veiligheids- en gezondheidsplan dat door de coördinator voor de ontwerpfase is opgesteld en dat zij over de mogelijkheid beschikken om commentaar op het plan te leveren.

Coördinatoren die kort voor het begin van de uitvoeringsfasen opstartbijeenkomsten organiseren. Daarvoor dienen alle werkgevers uitgenodigd te worden. In de daaropvolgende uitvoeringsfasen dienen meer van dergelijke bijeenkomsten te worden georganiseerd, met name wanneer zich grote veranderingen hebben voorgedaan in de samenstelling van de werkgevers die op de bouwplaats actief zijn.

Coördinatoren die regelmatig veiligheidsbijeenkomsten bijeenroepen waarvoor zowel werkgevers, vertegenwoordigers van werknemers en zelfstandigen worden uitgenodigd.

Coördinatoren die regelmatig, samen met de werkgevers en zelfstandigen, evaluaties uitvoeren om te waarborgen dat de veiligheids- en gezondheidsplannen worden nageleefd.

Coördinatoren die speciale aandacht besteden aan activiteiten met een hoog risico.

Coördinatoren die een meerwaarde (en geen bureaucratie) toevoegen aan de uitvoering van de plannen.

3.4.4 Organisatie van de samenwerking tussen werkgevers, inclusief zelfstandigen

Samengevat zijn werkgevers die eenzelfde arbeidsplaats delen, op grond van artikel 6, lid 4, van Kaderrichtlijn 89/391/EEG verplicht om samen te werken met andere werkgevers op dezelfde arbeidsplaats en dienen zij hun activiteiten te coördineren en informatie uit te wisselen met het oog op de veiligheid en gezondheid. De werkingssfeer hiervan wordt nu zodanig uitgebreid dat zelfstandigen aan dezelfde verplichtingen moeten voldoen als werkgevers, ook wanneer werkgevers (en zelfstandigen) zich na elkaar op een bouwplaats bevinden.

Goede praktijken

Coördinatoren die vanaf het allereerste begin afspraken met de andere betrokken partijen maken over de wijze waarop zij hun coördinerende taak zullen uitvoeren.

Coördinatoren die nauw samenwerken met degenen die verantwoordelijk zijn voor het overkoepelend projectbeheer.

Coördinatoren die bij hun besluitvorming een op risico's gebaseerde benadering als uitgangspunt nemen.

Coördinatoren die speciale aandacht besteden aan activiteiten met een hoog risico.

3.4.5 Coördinatie van de controle op de juiste toepassing van de vastgestelde werkprocedures

Het is niet de taak van coördinatoren om te controleren of de werkprocedures correct worden nageleefd; het is hun taak om de afspraken te coördineren op basis waarvan dergelijke controles plaatsvinden. Hoewel het op kleinere, eenvoudige bouwplaatsen slechts om een heel klein verschil kan gaan, wordt dat onderscheid belangrijker naarmate projecten groter en complexer worden.

De nadruk dient in eerste instantie te liggen op het coördineren van de afspraken die gemaakt worden. Vervolgens dient erop toegezien te worden dat de afspraken ook in praktijk worden gebracht en effectief zijn. Het is mogelijk dat coördinatoren toezicht willen houden op de wijze waarop de afspraken functioneren of dat zij deze aan een audit willen onderwerpen. In dat kader willen zij wellicht eerst evalueren hoe het maken van de werkafspraken verloopt. Vervolgens kunnen zij dan beoordelen wat er op de bouwplaats gebeurt wanneer die werkafspraken in praktijk worden gebracht. Dat betekent echter niet dat zij een directe verantwoordelijkheid hebben voor de wijze waarop het werk wordt uitgevoerd. Die laatste verantwoordelijkheid berust bij de werkgevers en zelfstandigen.

Het is wellicht verstandig als coördinatoren ook speciale aandacht geven aan activiteiten met een hoog risico, inclusief de activiteiten die in bijlage II bij Richtlijn 92/57/EEG zijn opgenomen.

Goede praktijken

Coördinatoren die vanaf het allereerste begin afspraken met de andere betrokken partijen maken over de wijze waarop zij hun coördinerende functie zullen uitvoeren.

Coördinatoren die nauw samenwerken met degenen die verantwoordelijk zijn voor het overkoepelend projectbeheer.

Coördinatoren die bij hun besluitvorming een op risico's gebaseerde benadering als uitgangspunt nemen.

Coördinatoren die speciale aandacht besteden aan activiteiten met een hoog risico.

3.4.6 Maatregelen om te voorkomen dat onbevoegde personen toegang hebben tot bouwplaatsen

De maatregelen die coördinatoren moeten nemen, zijn afhankelijk van het betreffende project, de locatie ervan en de onmiddellijke omgeving.

Het verdient aanbeveling dat coördinatoren aan het begin van het project met opdrachtgevers of bouwdirecties afspreken welke maatregelen nodig zijn en hoe die gerealiseerd dienen te worden. Normaal gesproken wordt de praktische toepassing (zoals het bouwen van een omheining, de uitgifte van bezoekerspasjes en de beveiliging op de bouwplaats) aan de aannemer gedelegeerd. Het is vervolgens de taak van de coördinator om te controleren of die maatregelen op toereikende wijze door de aannemer worden uitgevoerd.

Goede praktijken

Als er geen nationale norm bestaat waaraan de algemene veiligheids- en gezondheidsvereisten moeten voldoen (bijvoorbeeld de Ierse „veiligheidspas”) voordat mensen toegang tot bouwplaatsen krijgen, kunnen coördinatoren en opdrachtgevers alternatieve regels vaststellen om te bepalen wie er wel en geen toegang tot de bouwplaats krijgt.

Coördinatoren die met opdrachtgevers/ bouwdirecties veiligheidsspecificaties overeenkomen om te voorkomen dat onbevoegde personen de bouwplaats betreden.

Coördinatoren die controleren of de afgesproken voorzorgsmaatregelen ook genomen worden en effectief zijn.

3.4.7 Bijwerken van veiligheids- en gezondheidsplannen

Coördinatoren dienen ervoor te zorgen dat de veiligheids- en gezondheidsplannen periodiek worden geëvalueerd waarbij de aard en omvang van het project in aanmerking dient te worden genomen, evenals de aan het project verbonden risico's voor de veiligheid en gezondheid.

De beste tijdstippen voor evaluaties zijn bijvoorbeeld de momenten dat voor een project extra werkgevers voor het uitvoeren van werkzaamheden met een hoog risico worden geselecteerd, zodat er met hun opmerkingen rekening kan worden gehouden, niet alleen vóór aanvang van belangrijke fasen van het project, maar ook op tussentijdse momenten hetgeen met betrekking tot een bepaald project noodzakelijk kan zijn, en op momenten dat duidelijk wordt dat het doel dat in een plan is vastgelegd, niet wordt gehaald.

Alle relevante belanghebbenden dienen geraadpleegd te worden om te voorkomen dat veranderingen in het plan die door een bepaalde werkgever gewenst worden, niet onbedoeld ten koste gaan van de veiligheid en gezondheid van werknemers van een andere werkgever.

Aanpassingen van de plannen dienen onder de aandacht te worden gebracht van de werkgevers en zelfstandigen die hiervan gevolgen ondervinden.

Goede praktijken

Coördinatoren die vanaf het allereerste begin afspraken met de andere betrokken partijen maken over de wijze waarop zij hun coördinerende functie zullen uitvoeren.

Coördinatoren die ervoor zorgen dat werkgevers en zelfstandigen inspraak hebben bij de aanpassingen van het plan, doordat zij de veiligheid tijdens bijeenkomsten periodiek aan de orde stellen en introductiebijeenkomsten organiseren wanneer nieuwe werkgevers zich bij het project voegen.

Coördinatoren die speciale aandacht besteden aan activiteiten met een hoog risico.

3.4.8 Bijwerken van veiligheids- en gezondheidsdossiers

Coördinatoren voor de ontwerpfase van het project geven onvolledige veiligheids- en gezondheidsdossiers door aan de coördinatoren voor de uitvoeringsfase van het project zodat die dossiers aangepast kunnen worden op basis van nadere informatie die pas later beschikbaar komt. De bedoeling is dat de coördinatoren de leiding nemen bij het voltooien van de dossiers en dat andere partijen die bij de uitvoeringsfase van het project zijn betrokken, hen van de benodigde informatie voorzien.

Nadat de bouwwerkzaamheden eenmaal in gang zijn gezet, is het de taak van de coördinator over veiligheid en gezondheid tijdens de uitvoeringsfasen van het bouwproject om de veiligheids- en gezondheidsplannen aan te passen.

De plannen dienen gezien te worden als dynamische arbeidshulpmiddelen die voortdurend aangepast en bijgewerkt moeten worden zodat zij een bijdrage kunnen leveren aan de vervolplanning en uitvoering van het project.

Goede praktijken

Het aanpassen van de plannen kan noodzakelijk zijn wanneer:

- ander hijsmaterieel gebruikt gaat worden. Kranen worden vaak verwijderd nadat het structurele werk voltooid is, en dan worden er bijvoorbeeld laadliften of andere hefwerktuigen geïnstalleerd. Dat brengt nieuwe risico's, zoals valpartijen, met zich mee;
- de aard en het toepassingsgebied van de werkzaamheden veranderen;
- er veranderingen in het ontwerp worden aangebracht;
- er andere aannemers komen of er extra aannemers worden aangesteld;
- de eisen van opdrachtgevers veranderen;
- de onmiddellijke omgeving verandert;
- er aanvullende informatie beschikbaar komt die relevant is voor de veiligheid en gezondheid;
- de werkplannen of taken veranderen;
- er nieuwe wettelijke voorschriften of technische normen van kracht worden.

4.0 Veiligheids- en gezondheids- dossiers

Veiligheids- en gezondheidsdossiers zijn de belangrijkste ondersteunende documenten bij het inventariseren en beheersen van risico's tijdens latere ontwerp- en bouwwerkzaamheden nadat het bouwwerk is opgeleverd. Die documenten spelen tijdens de gehele „levenscyclus” van een bouwwerk een belangrijke rol, tot aan de eventuele ontmantelings- en sloopfase toe.

De dossiers dienen relevante arbeidsgerelateerde veiligheids- en gezondheidsinformatie te bevatten waarmee tijdens de betreffende werkzaamheden rekening gehouden moet worden.

Voorbeeld

Het onderhoud of de vervanging van operationele uitrusting in tunnels brengt specifieke gevaren met zich mee als gevolg van het auto- of treinverkeer indien de tunnel voor die werkzaamheden niet afgesloten kan worden. Er ontstaat bijvoorbeeld een bepaald risico bij het werken aan rookafzuiginstallaties, als deze bij het uitbreken van een tunnelbrand geactiveerd zouden worden. In het veiligheids-

en gezondheidsdossier dienen organisatorische maatregelen beschreven te worden om de betreffende risico's te minimaliseren; technische voorzorgsmaatregelen zouden nog beter zijn, zoals het gebruik van een systeem van dubbele

sleutelbeveiliging waardoor gevaarlijke functies tijdens het onderhoud niet geactiveerd kunnen worden.

De dossiers ondersteunen de opdrachtgevers en andere partijen doordat:

- er één enkel document beschikbaar is met alle essentiële informatie over een opgeleverd bouwproject;
- er gemakkelijker inzicht verkregen kan worden op welke wijze routinematig onderhoud en reparaties veilig uitgevoerd kunnen worden; en
- het ontwerp en de planning van eventuele latere werkzaamheden eenvoudiger is.

Er bestaat geen uniform, uitgebreid overzicht dat van toepassing is op de inhoud van veiligheids- en gezondheidsdossiers voor alle projecten. De inhoud van een dossier dient immers een weerspiegeling te zijn van de gevaren en risico's die aan een specifiek project verbonden zijn.

4.0.1 Toepassing

Een veiligheids- en gezondheidsdossier is verplicht voor alle bouwprojecten waarvoor coördinatoren zijn aangesteld. Op grond van de bouwplaatsenrichtlijn zijn coördinatoren voor wat betreft de veiligheid en gezondheid tijdens de ontwerpfase van een bouwproject verplicht om met het opstellen van een veiligheids- en gezondheidsdossier te beginnen. De coördinatoren voor de veiligheid en gezondheid tijdens de uitvoeringsfase van het project dienen die dossiers tijdens de uitvoering van de bouwwerkzaamheden aan te passen en uiteindelijk af te ronden.

Goede praktijken

Het bijwerken en uitbreiden van een bestaand dossier voor een bouwwerk bij wijzigingen in plaats van het openen van een nieuw dossier.

Het bijhouden van een dossier in situaties waarin er slechts één aannemer is en er geen coördinator is die dat dossier kan opstellen. Opdrachtgevers kunnen afspraken maken met andere partijen die bij het project zijn betrokken om dossiers op te stellen en bij te werken.

Het in een vroeg projectstadium door opdrachtgevers en coördinatoren afstemmen van de inhoud, het format (bijv. schriftelijk, elektronisch) en de lay-out van een dossier.

Het waarborgen dat dossiers begrijpelijk, duidelijk en beknopt zijn en van een goede index zijn voorzien.

Het schrappen van informatie die geen waarde aan een dossier toevoegt.

Het evalueren of het nuttig is om de informatie in een veiligheids- en gezondheidsdossier te integreren in andere bouwdocumenten, zoals de onderhouds- en reparatiehandleidingen.

Coördinatoren die andere belanghebbenden informeren wat er wanneer van hen wordt verwacht in verband met hun bijdragen aan het opstellen van een dossier.

Coördinatoren die overeenkomen wie er op welk moment de leiding neemt bij het opstellen van een dossier, op welke wijze de overdracht van het dossier het beste kan plaatsvinden en hoe er met nog ontbrekende informatie omgegaan moet worden. Besluiten over welke vervolgstappen er gezet dienen te worden, kunnen het beste op een project-basis worden genomen waarbij de „interfaces” tussen coördinatoren zo eenvoudig mogelijk zijn.

Het zo vroeg mogelijk afronden van dossiers zodat opdrachtgevers snel over de informatie kunnen beschikken die zij nodig hebben.

Het hanteren van een systeem dat waarborgt dat er een „gecontroleerd” master-exemplaar van het dossier is waardoor ook toezicht gehouden kan worden op het uitbrengen van updates.

Het overdragen van dossiers wanneer iemand anders de betreffende verantwoordelijkheid overneemt.

Het verstrekken van exemplaren aan andere partijen als een aantal mensen afzonderlijk verantwoordelijk is voor het onderhoud van een deel van een bouwwerk.

4.0.2 Inhoud van veiligheids- en gezondheids- dossiers

De inhoud van veiligheids- en gezondheidsdossiers dient bepaald te worden door de voorzienbare behoeften van andere mensen die latere bouwwerkzaamheden na oplevering van het project ontwerpen, plannen of uitvoeren. Daarbij dient de aandacht met name uit te gaan naar voorzienbare activiteiten met een hoog risico (bijv. werken op hoogte en het vervangen van zware bouwonderdelen).

Overbodige informatie dient geschrapt te worden, omdat het zoeken naar essentiële informatie dan alleen maar moeilijker en tijdrovender wordt.

De inhoud, de vorm en het format zijn noodzakelijkerwijs afhankelijk van het bouwproject, de opdrachtgever en de verwachte gevaren en risico's. In bijlage 6 is een checklist opgenomen met voorstellen voor de inhoud van een dossier, maar elk geval dient op zijn eigen specifieke kenmerken beoordeeld te worden.

Er dient ook rekening gehouden te worden met eventuele al aanwezige dossiers waarbij de vraag relevant is of het beter is om deze bij te werken of om een nieuw dossier te creëren. Bij dergelijke besluiten dient er uiteraard rekening te worden gehouden met de toekomstige behoeften van opdrachtgevers, ontwerpers en aannemers. In dat verband dient geïnventariseerd te worden welke informatie zij nodig hebben met het oog op de grootste gevaren en risico's.

Aannemers dienen coördinatoren van alle benodigde informatie te voorzien om het dossier af te kunnen ronden of bij te kunnen werken. Die overdracht van informatie dient zo vroeg mogelijk te gebeuren zodat er geen vertraging ontstaat bij het voltooiën van de dossiers. Vertragingen leiden doorgaans namelijk tot hogere kosten voor alle betrokken partijen en tot een slechtere kwaliteit van de verstrekte informatie.

Er dienen procedures operationeel te zijn om te waarborgen dat de coördinator tijdig de beschikking heeft over informatie met betrekking tot veranderingen die zich tijdens de uitvoeringsfase hebben voorgedaan.

De dossiers dienen na afronding meteen aan de opdrachtgever overgedragen te worden. Idealiter is dat bij oplevering van het bouwwerk, maar mocht dat niet mogelijk zijn, dan dient de overdracht zo snel mogelijk daarna plaats te vinden.

4.0.3 Bijwerken van dossiers

Veiligheids- en gezondheidsdossiers worden tijdens de gehele levenscyclus van de bouwwerken waarop zij betrekking hebben, gebruikt. Het is dan ook handig om een dossier actueel te houden, zelfs als er voor vervolgwerkzaamheden geen dossier nodig zou zijn. Een dossier dat een onvolledig beeld schetst, kan tot gevaarlijke situaties leiden als mensen op de inhoud ervan vertrouwen. Onderzoeken achteraf en andere activiteiten om slecht onderhouden dossiers bij te werken, zijn meestal duur en kunnen voorkomen worden door effectieve procedures te hanteren voor het bijhouden van dossiers.

5.0 Het beheer van projecten met het oog op de veiligheid en gezondheid

Een effectieve organisatie en coördinatie van de bouwwerkzaamheden is cruciaal om een project veilig af te kunnen ronden. Op grond van de bouwplaatsenrichtlijn zijn coördinatoren voor de uitvoeringsfase verplicht om het voortouw te nemen bij het uitvoeren van die taken. Op grond van diezelfde richtlijn dienen werkgevers (aannemers en onderaannemers) en zelfstandigen rekening te houden met de aanwijzingen van die coördinatoren. De taken van de coördinatoren kunnen het beste uitgevoerd worden door de organisatie, de procedures en de maatregelen voor het beheer van de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid te integreren in de overkoepelende activiteiten die doorgaans kenmerkend zijn voor projectbeheer. Dat betekent dat de coördinatoren nauw zullen moeten samenwerken met de partijen die verantwoordelijk zijn voor die meer algemene, bredere projectbeheerstaken.

5.0.1 Coördinatie

Het is van essentieel belang om op te merken dat coördinatoren niet alleen de taak hebben om de naleving van de algemene preventieprincipes te coördineren, maar ook de uitgebreide kwesties die in artikel 8 aan de orde worden gesteld en de veiligheids- en gezondheidsplannen. Het is niet zo zeer hun directe taak om de werkzaamheden van de werkgevers en anderen aan te sturen om die doelstellingen te verwezenlijken. Die coördinatie omvat namelijk veeleer een brede evaluatie van alle werkzaamheden en van de veiligheids- en gezondheidskwesties die daaruit voortvloeien. Dit dient te gebeuren voordat de feitelijke bouwwerkzaamheden van start gaan.

V&G Coördinatoren baseren hun besluiten op de kennis van de uit te voeren werkzaamheden, op risicobeoordelingen van werkgevers (RI&E's van aannemers en onderaannemers) en op de voorgestelde werkmethode van de werkgevers en zelfstandigen. Coördinatoren dienen met die partijen samen te werken om te waarborgen dat die werkzaamheden veilig zullen verlopen. Daarbij moeten zij er met name op letten dat het werk van een bepaalde partij niet tot risico's voor (werknemers van) andere partijen leidt en dat de voorzieningen die voor gemeenschappelijk gebruik bedoeld zijn, in overeenstemming met de projectplannen ter beschikking gesteld, onderhouden en gebruikt worden.

Werkgevers en zelfstandigen dienen met de coördinatoren samen te werken en moeten volledig rekening houden met de aanwijzingen die zij geven met het oog op een adequate uitvoering. Zij dienen daarbij te onderkennen dat ervoor henzelf ook voordelen verbonden zijn aan de werkzaamheden van coördinatoren en aan de verplichting op grond van de Kaderrichtlijn om met andere partijen samen te werken.

5.0.2 Samenwerking

Op grond van de bouwplaatsenrichtlijn dienen coördinatoren een samenwerking tussen werkgevers (inclusief zelfstandigen) te organiseren met het oog op de veiligheid en gezondheid. Werkgevers en andere partijen hebben op hun beurt op grond van de kaderrichtlijn een verplichting om met elkaar samen te werken bij het uitvoeren van hun acties met betrekking tot de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid. Die samenwerkingsverplichting vereist van werkgevers dat zij gezamenlijk alles in het werk stellen om de kwesties waarmee zij geconfronteerd worden, op te lossen, zowel wat hun eigen werkzaamheden betreft als bij het delen van werkgebieden en voorzieningen met andere partijen. De vereiste mate van samenwerking en de middelen om die samenwerking te bewerkstelligen, zijn afhankelijk van de specifieke gevaren en risico's. In dat verband dienen werkgevers en zelfstandigen volledig rekening te houden met de aanwijzingen van de coördinatoren in hun streven naar het tot stand brengen van een samenwerking tussen de projectpartners.

5.0.3 Effectieve werkwijze

Het uitwisselen van informatie en het onderzoeken van mogelijkheden om tot overeenstemming te komen over zaken van gemeenschappelijk belang, gevolgd door het daadwerkelijk sluiten en in de praktijk brengen van die overeenkomsten, vormen de kern van een effectieve coördinatie en samenwerking. Een doelgerichte communicatie speelt daarbij ook een belangrijke rol. Veiligheids- en gezondheidsplannen bieden een middel om vooraf vast te stellen hoe de betreffende taken uitgevoerd moeten worden en om aanpassingen aan te brengen naarmate de bouwwerkzaamheden vorderen.

5.0.4 Controleren van resultaten

V&G Coördinatoren dienen daarnaast te controleren of de werkprocedures op juiste wijze worden uitgevoerd. Die controle kunnen zij zelf ter hand nemen, maar zij kunnen ook andere partijen (met name werkgevers en zelfstandigen) vragen om daar een bijdrage aan te leveren. In de praktijk is een combinatie van deze twee opties waarschijnlijk het meest effectief zodat werkgevers op hun eigen activiteiten en op de raakvlakken met andere partijen toezicht kunnen houden, waarbij zij de coördinatoren op de hoogte stellen van de resultaten. De coördinatoren kunnen op hun beurt een onafhankelijke beoordeling van de projectresultaten uitvoeren vanuit een meer holistisch perspectief. Daarbij dienen zij speciale aandacht te geven aan de beheerprocedures die gehanteerd worden voor de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid.

5.0.5 Onderaannemers

In het kader van de samenwerking en coördinatie en bij het controleren van alle werkzaamheden dienen werkgevers ook de activiteiten in aanmerking te nemen die zij aan andere partijen hebben uitbesteed. Zij dienen de onderaannemers dan ook te betrekken bij de procedures die hiervoor worden gehanteerd. Werkgevers moeten ervoor zorgen dat hun onderaannemers zich volledig bewust zijn en op de hoogte gehouden worden van alle wijzigingen in de veiligheids- en gezondheidsplannen. Onderaannemers moeten daarnaast in staat gesteld worden om een bijdrage aan die plannen te leveren.

5.0.6 Overige partijen

Met het oog op een adequaat projectverloop dienen V&G coördinatoren voor de uitvoeringsfase van een project ook te zorgen voor een goede samenwerking en coördinatie met de opdrachtgevers c.q. hun bouwdirecties, met de coördinatoren voor de voorbereidingsfase en met andere partijen zoals ontwerpers en leveranciers.

5.0.7 Bijeenkomsten op de bouwplaats

Afhankelijk van het project vormen bijeenkomsten op de bouwlocatie een van de communicatiemiddelen om een effectievere overdracht van informatie en een adequate samenwerking en coördinatie te waarborgen. Ook bieden dergelijke bijeenkomsten de gelegenheid om de resultaten op het gebied van de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid te evalueren.

De veiligheid en gezondheid op de bouwplaats kan over het algemeen het beste aan de orde worden gesteld door de betreffende kwesties te integreren in de algemene besprekingen over de wijze waarop een project beheerd dient te worden. Op die manier krijgen die kwesties alle aandacht bij de behandeling van technische evaluaties, de verspreiding van informatie, de discussies over de voortgang, de werkindeling en de logistiek en dergelijke. Er dient echter wel altijd afzonderlijke aandacht uit te gaan naar prestatiebeoordelingen en eventuele corrigerende maatregelen om aan de vereiste criteria voor de arbeidsgerelateerde veiligheid en gezondheid te voldoen.

5.0.8 Controle op de toegang tot de bouwplaats

Een van de taken van coördinatoren is het voorkomen dat onbevoegde personen toegang tot bouwplaatsen kunnen krijgen.

Tot de bevoegde personen behoren doorgaans degenen die een introductieprocedure hebben doorlopen en vervolgens toestemming hebben gekregen om de bouwplaats te betreden, zoals:

- degenen die de bouwwerkzaamheden uitvoeren of daar toezicht op houden;
- opdrachtgevers, bouwdirecties en andere partijen die door hen zijn aangesteld, zoals ontwerpers;
- en personen die daartoe bij wet bevoegdheid is verleend (bijv. bouwinspecteurs, de arbeidsinspectie en de politie en brandweer).

Bij het beoordelen van de projectresultaten dienen de coördinatoren ook te kijken naar de effectiviteit van de procedures die van kracht zijn: indien nodig dienen er corrigerende maatregelen te worden genomen. Ook dient rekening gehouden te worden met toekomstige ontwikkelingen in de bouwwerkzaamheden die wellicht van invloed zijn op de beveiliging zodat er maatregelen genomen kunnen worden om het beveiligingsniveau op peil te houden.

5.0.9 Noodsituaties (BHV)

Naast het plannen van de werkzaamheden op de bouwplaats, dienen de betrokken partijen gezamenlijk voldoende tijd en middelen te besteden aan de planning van en de respons op noodsituaties, bijvoorbeeld wat de eerste hulp, bluswerkzaamheden, reddingsoperaties en evacuaties betreft. Hieraan dient ook in de

veiligheids- en gezondheidsplannen aandacht te worden besteed. Als een dergelijk plan niet vereist is, dienen opdrachtgevers en hun aannemers niettemin noodprocedures in overweging te nemen.

5.0.10 Informeren, raadplegen en participeren — werknemers en/of hun vertegenwoordigers

Het verstrekken van algemene informatie kan soms het beste plaatsvinden door een gemeenschappelijke aanpak van een project te hanteren. Coördinatoren kunnen een rol spelen bij het in praktijk brengen van de noodzakelijke procedures. Ook de raadpleging en participatie van werknemers bij een project zou bijvoorbeeld op basis van een dergelijke gemeenschappelijke aanpak uitgevoerd kunnen worden.

Werknemers waarvan de moedertaal niet de omgangstaal op de bouwplaats is, kunnen extra risico lopen en daar dient speciale aandacht aan gegeven te worden.

Goede praktijken

- ✓ Het regelen van de aanwezigheid van ten minste één opzichter op de bouwplaats die kan communiceren met werknemers waarvan de moedertaal niet de omgangstaal op de bouwplaats is.
- ✓ Het vertalen van veiligheidsregels en van het introductie-, opleidings- en instructiemateriaal.
- ✓ Het gebruiken van illustraties, pictogrammen en internationale veiligheidstekens zodat de instructies beter worden begrepen.
- ✓ Het informeren van de coördinatoren over alle onderaannemers die op de bouwplaats werkzaamheden verrichten.

BRONNEN:

[Werkinstructie Bouwprocesbepalingen](#)

[Opdrachtnemer handreiking rol en verwachting](#)

[checklist V&Gplan](#)

ⁱ DEFINITIE BOUWPLAATS & OPDRACHTGEVER

Artikel 1.1. Definities algemeen (ARBO-besluit)

1. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder wet: Arbeidsomstandighedenwet.
2. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
 - a. bouwplaats: elke tijdelijke of mobiele arbeidsplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken tot stand worden gebracht, waarvan een niet-uitputtende lijst is opgenomen in bijlage I bij de richtlijn, bedoeld in artikel 2.23, onder a;
 - b. bouwwerk: een civieltechnisch werk of bouwwerk als bedoeld onder a;
 - c. opdrachtgever:¹
 - 1°. voor de toepassing van hoofdstuk 2, afdeling 5, en artikel 9:6:
 - i. degene voor wiens rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht, dan wel;
 - ii. op wiens initiatief een bouwwerk tot stand wordt gebracht, dan wel;
 - iii. de onder i en ii bedoelden tezamen;
 - 2°. voor de toepassing van artikel 9.5: degene voor wiens rekening een zelfstandige of werkgever als bedoeld in artikel 16, zevende lid, onderdeel b, van de wet, arbeid verricht;
 - d. opdrachtgever-consument: de natuurlijke persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, voor wiens

- rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht;
- e. ontwerpende partij: degene die zich jegens de opdrachtgever, bedoeld in onderdeel c, sub 1° of de opdrachtgever-consument verbonden heeft om in het bouwproces de ontwerpende functie te vervullen;
- f. uitvoerende partij: degene die zich jegens de opdrachtgever, bedoeld in onderdeel c, sub 1° of de opdrachtgever-consument verbonden heeft om in het bouwproces de uitvoerende functie te vervullen.